

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Економічний факультет

Кафедра економіки та менеджменту

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: «УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТА
ПРОГНОЗУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ»

Виконала: студентка 2 курсу, групи ЕТ-21

Спеціальності 073 «Менеджмент»

Спеціалізація «Адміністративний менеджмент»

_____ Євгенія ГАЙВОРОНСЬКА

Керівник наукової роботи: к.держ.упр.,
доцент кафедри економіки та менеджменту

_____ Тетяна САМОФАЛОВА

Рецензент: _____

Харків-2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет економічний

Кафедра економіки та менеджменту

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) магістр

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Спеціалізація «Адміністративний менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Г.О.Дорошенко

(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2022 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Гайворонська Євгенія Андріївна

1. Тема роботи «Удосконалення системи планування та прогнозування регіонального розвитку»

керівник роботи Тетяна Олександрівна Самофалова, к.держ.упр., доцент
затверджені наказом по університету від “ ____ ” _____ 20 ____ року № _____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Перелік питань, які потрібно розробити: визначити систему планування та прогнозування розвитку регіонів України; охарактеризувати систему документів з планування та прогнозування регіонального розвитку; дослідити зарубіжний досвід планування та прогнозування розвитку регіонів;

здійснити аналіз процесу планування розвитку територіальної громади;
охарактеризувати Тернівську територіальну громаду; визначити стратегічні та оперативні цілі Тернівської територіальної громади; виявити основні недоліки системи планування та прогнозування розвитку регіонів; визначити шляхи удосконалення системи планування та прогнозування регіональним розвитком.

4. План роботи.

№ з/п	Послідовність підготовки кваліфікаційної Роботи	Термін завершення етапів роботи
1.	Вибір теми і подання заяви на ім'я завідувача кафедри про обрання теми кваліфікаційної роботи	15.06.2022
2.	Формулювання та оформлення завдань кваліфікаційної роботи	07.07.2022
3.	Узгодження з керівником плану кваліфікаційної роботи	22.07.2022
4.	Підготовка першого розділу роботи	20.08.2022
5.	Збір і обробка емпіричних даних та їх узагальнення в другому розділі роботи	29.09.2022
6.	Написання вступу, висновків та рекомендаційного підрозділу кваліфікаційної роботи	13.10.2022
7.	Подання чорнового варіанту всієї кваліфікаційної роботи керівнику	25.10.2022
8.	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру економіки та менеджменту	10.12.2022

5. Дата видачі завдання _____ р.

Студент _____ Є.А. Гайворонська

(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Т.О. Самофалова

(підпис) (прізвище та ініціали)

Гарант програми _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	8
1.1. Сутність системи планування та прогнозування розвитку регіонів України.....	8
1.2. Система документів з планування та прогнозування регіонального розвитку.....	15
1.3. Зарубіжний досвід планування та прогнозування розвитку регіонів.....	23
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ.....	26
2.1. Процес планування розвитку територіальної громади	26
2.2. Характеристика Тернівської територіальної громади.....	31
2.3 Стратегічні та оперативні цілі Тернівської територіальної громади.....	43
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОНОЗУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	49
3.1. Основні недоліки системи планування та прогнозування розвитку регіонів.....	49
3.2. Шляхи удосконалення системи планування та прогнозування регіонального розвитку.....	51
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні в Україні дедалі більше приділяється увага плануванню та прогнозуванню регіонального розвитку. Сучасна система планування та прогнозування в Україні знаходиться у процесі становлення, виносячи уроки з радянського минулого і вбачаючи своє майбутнє в Європейському Союзі. Час панування радянської влади характеризувався розвитком директивної планової економіки, а самі стратегічні плани були представлені у вигляді «п'ятирічок», але більшість стратегічних цілей були неадекватними і певною мірою недосяжними, а прийняті управлінські рішення були настільки ірраціональними і призвели до катастрофічних наслідків. Здобувши незалежність, Україна продовжувала слідувати модифікованій радянській моделі аж поки у 2014 році не була розпочата реформа децентралізації. Особливої актуальності процес планування та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України набув саме після проведення реформи децентралізації влади та реформи державного управління. Основними результатами таких змін є передання повноважень і відповідних фінансових ресурсів для розвитку територій на місцевий рівень, чим і обумовлюється необхідність удосконалення технології та інструментів стратегічного планування та прогнозування як на національному так і на місцевому рівні.

Проблеми планування та прогнозування розвитку в Україні вказують на важливість їх вирішення за допомогою підготовки та прийняття управлінських рішень в органах місцевого самоврядування в процесі стратегічного планування. Отже, безсуперечним є твердження, що система стратегічного планування розвитку територіальних громад потребує удосконалення.

Протягом останніх років дослідженню стратегічного планування розвитку територіальних громад приділялася значна увага. Вагомий внесок зробили такі українські науковці: К. В. Пастух, М. П. Бутко, М. І. Мурашко, І.

М. Олійченко, О. Ю. Амосова , О. Н. Євтушенко, В. М. Ємельянов, В. І. Андріяш, М. А. Латинін, Т. М. Лозинська, І. В. Дунаєв та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження процесів планування та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів і територіальних громад, як складової регіонального розвитку та формулювання пропозицій щодо удосконалення технологій планування та прогнозування.

Для досягнення означеної мети необхідно вирішити такі завдання:

- з'ясувати сутність системи планування та прогнозування розвитку регіонів України;
- охарактеризувати систему документів з планування та прогнозування регіонального розвитку;
- дослідити зарубіжний досвід планування та прогнозування розвитку регіонів ;
- здійснити аналіз процесу планування розвитку територіальної громади;
- проаналізувати соціально-економічний стан Тернівської територіальної громади;
- визначити стратегічні та оперативні цілі Тернівської територіальної громади;
- виявити основні недоліки системи планування та прогнозування розвитку регіонів;
- визначити шляхи удосконалення системи планування та прогнозування регіональним розвитком.

Об'єктом дослідження є соціально-економічний розвиток регіонів України у контексті формування та реалізації планів, прогнозів, стратегій регіонального розвитку.

Предметом дослідження є удосконалення системи планування та прогнозування регіонального розвитку.

Під час написання кваліфікаційної роботи використовувались такі методи дослідження, як спостереження, порівняння, розрахунок, вимірювання, узагальнення, анкетне опитування, аналіз і синтез, індукція й дедукція, застосовувався системний та процесний підходи до дослідження стратегування, планування та прогнозування розвитку регіонів та окремих територіальних громад.

Базу дослідження склали наукові праці видатних вітчизняних та зарубіжних вчених, що досліджували процес планування та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів, наукові статті та монографії, матеріали науково-практичних конференцій, Інтернет видань, стратегічні та програмні документи, нормативно-правові та законодавчі акти, також законодавство України.

Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів полягає у визначенні актуальних проблем, що виникають у процесі стратегічного планування розвитку громад, шляхів їх вирішення та створення пропозиції щодо удосконалення процесу стратегічного планування соціально-економічного розвитку громад.

Апробація: робота представлена у тезах міжнародної науково-практичної конференції «Наукові тренди постіндустріального суспільства», м. Дніпро.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

1.1. Сутність системи планування та прогнозування розвитку регіонів України

На сьогодні сфері планування та прогнозування у публічному управлінні приділяється велика увага, але соціально-економічний розвиток регіонів України все ж таки залишається нерівномірний. Тож, однозначно, напрямок планування та прогнозування у сфері публічного управління потребує вдосконалення.

Якщо досліджувати термін «план» окремо, то його можна визначити, як «ряд обдуманих дій, заходів, об'єднаних послідовно для досягнення мети в у відповідні терміни» [3]. Що стосується терміну «прогноз», то це «основане на системі фактів, доказів судження про стан будь-якого об'єкта (процесу, явища) у визначений момент часу в майбутньому і/або альтернативних шляхах і термінах досягнення яких-небудь результатів» [4]. Регіональна політика в Україні являє собою «систему цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності» [21].

Прогнозування територіального розвитку – це процес формування науково-обґрунтованих висновків про імовірні стани економіки на відповідних територіях у майбутньому, тобто це наукове бачення майбутніх напрямів розвитку. Прогнозування здійснюється з двох позицій: оцінка очікуваного стану економіки за умов збереження або змін внутрішніх та/або зовнішніх умов її функціонування [18].

Державне прогнозування соціально-економічного розвитку – це науково-обґрунтоване передбачення напрямків розвитку держави, окремих областей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, імовірного стану економіки та соціальної сфери у майбутньому, альтернативних шляхів і термінів досягнення чітко визначених показників соціально-економічного розвитку [27].

Планування та прогнозування в Україні неможливо уявити без стратегії, що являє собою «модель поведінки, спрямованої на досягнення поставлених цілей, набір правил для пошуку і використання можливостей, а стратегічний план – послідовність певних кроків та дій, інтегрованих у просторі і часі, що приводять до зміни поточного становища на бажане» [12].

Тож, система регіонального стратегічного управління в Україні – це, на нашу думку, сукупність усіх видів соціально-економічної діяльності органів публічної влади, спрямована на свідомому виборі пріоритетних у певний історичний проміжок часу та на певній території цілей та потреб, що включає дослідження та аналіз стану регіону, створення плану та реалізацію обраної стратегії розвитку.

Основними складовими нормативно-правової бази планування та прогнозування в Україні є Конституція України, закони України, акти Президента України та акти Кабінету Міністрів України та інші.

З метою дослідження процесу розвитку планування та прогнозування в публічному управлінні вважаємо доцільним розглянути їх історичні етапи становлення на території України. Для початку пропонуємо поглянути на минуле, які уроки винесла країна з часів перебування у складі СРСР і що залишились від радянського союзу до сьогодні і продовжує гальмувати розвиток.

Час панування радянської влади, тобто більше ста років тому і до здобуття Україною незалежності (1991 р.), характеризувався розвитком моделі директивної планової економіки. Така модель характеризувалась особливою жорсткістю планування економіки. Критично оцінюючи процес

директивного планування, треба звернути увагу на його хаотичність та непрозорість. Від 1928 року стратегічне планування прийняло форму розроблення планів розвитку економіки на кожні 5 років, тому і отримало назву - «п'ятирічка». З метою розроблення таких планів-«п'ятирічок» для розвитку економіки починаючи від рівня республік і до рівня підприємств був створений спеціальний орган, що отримав назву Держплан СРСР.

Пріоритетними напрямками розвитку в таких планах виступали: важка промисловість, матеріальне виробництво, виробництво засобів виробництва та мілітаризація економіки. Причиною цього стали ідеологізованість політичних рішень та перманентна загроза виникнення нової війни. Держплан не проявляв гнучкості, тож такі пріоритети залишалися незмінними протягом всього часу існування СРСР, а розвиток сільського господарства, сфери послуг та виробництво споживчих товарів відійшли на другий план.

Такі пріоритети відповідали цілям «п'ятирічок», основними з яких були: прискорена індустріалізація, створення закритого мілітаризованого суспільства, що було б здатне витримати зовнішню ізоляцію та довготривалі війни. Це стало причиною появи нових галузей економіки: автомобільної, нафтохімічної та тракторної. Індустріалізація здійснювалась за рахунок ресурсів сільського господарства, вона забезпечила розбудову військово-промислового комплексу та призвела до зростання економіки. Але таке рішення було не раціональним і призвело до катастрофічних наслідків – розорення села та страшного голодомору.

Отже, плани «п'ятирічок» були абсолютно не пов'язані з реальністю. Насправді економіки СРСР існувала за допомогою поєднання короткострокових планів (щомісячні, щоквартальні, щорічні), що постійно переглядались. Принципи вільного ринку постійно відкидались, тож бюрократична система змушена була сама вирішувати питання виробництва та споживання. Тож зростання економіки супроводжувалося прямо пропорційним зростанням бюрократичного апарату.

Усвідомлюючи всю необхідність змін, керівництво СРСР наважується на проведення реформування – «перебудова» М. Горбачева. Основою метою реформ того часу було збільшення рентабельності підприємств шляхом децентралізації процесу планування виробництва. Як наслідок, розширились повноваження керівних органів підприємств, впроваджувалась грошова мотивація робітників з метою підвищення продуктивності праці, зменшувався диспропорційний розвиток між галузями виробництва (модернізувалось сільське господарство). Але, бюрократичний апарат продовжував впливати на економічні та політичні системи радянського союзу.

Паралельно до централізації економіки СРСР відбувалась і концентрація політичної влади та руйнування демократичних інституцій. А невдалі соціально-економічні реформи продемонстрували, що існує і зворотна залежність, тобто політична диктатура, маючи намір відмовитися від централізованої економіки, сама забрала цей фундамент з-під своїх ніг.

Далі, незважаючи на розпад СРСР та здобуття Україною незалежності, фактично до початку реформи децентралізації (2014 р.) країна продовжувала жити відповідно до модифікованої радянської моделі, тобто стратегічні рішення приймалися так би мовити «за закритими дверима» у столиці.

Тож, на період від 1991 (здобуття Україною незалежності) та до 2014 (реформа децентралізації) рішення центру залишалися непрозорими та політизованими. Визначаючи роль регіонального розвитку та децентралізації, центральне керівництво продовжувало виділяти ресурси тим чи іншим регіонам, підлаштовуючись до політичної кон'юнктури і тим самим власноруч збільшувало диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів України [26].

Але, все ж таки настав той переломний момент і в Україні у 2014 році розпочалась реформа децентралізації. Результати першого етапу реформи припадають на 2014-2019 роки. Були ухвалені ряд законодавчих актів, що створили підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях. Почали створюватися об'єднані територіальні громади

(ОТГ). Державна політика України у сфері місцевого самоврядування почала спиратися на інтереси жителів територіальних громад і передбачала децентралізацію влади, тобто повноваження органів місцевого самоврядування стали значно ширшими.

Другий етап децентралізації (2020-2021 роки) характеризувався затвердженням нового адміністративно-територіального устрою базового рівня та було прийнято ряд законодавчих актів, що створило стійке підґрунтя для наступних кроків реформування місцевого самоврядування, а також сприяє прискоренню реформ в інших сферах державного управління [20].

Кожен з цих історичних етапів зробив свій внесок у створення сучасної системи планування та прогнозування регіонального розвитку України.

Ефективне регіональне управління характеризується використання системи спеціальних інструментів, застосування яких спрямоване на досягнення основних цілей стратегії регіонального розвитку. До таких інструментів можна віднести:

- стратегічне планування (створення стратегій розвитку регіону на основі визначених довгострокових пріоритетів і заходів, щодо їх реалізації);
- регіональний фінансовий менеджмент (управління місцевими фінансами, а також фінансовими відносинами, що виникають у процесі їх пересування);
- регіональна логістика (керування рухом фінансових, матеріальних та інформаційних потоків у місцевому управлінні);
- локальний маркетинг (система надходження інформації про стан підсистем місцевого утворення, забезпечення їх просування в умовах жорсткої конкуренції);
- ризик-менеджмент (процес зменшення впливу внутрішніх та зовнішніх факторів ризиків розвитку місцевого утворення);
- проектний менеджмент (забезпечення комплексного розвитку місцевого утворення, як системи відповідних проектів, що мають чітко визначені цілі, часові обмеження та ресурси);

- кадровий менеджмент (управління кадровим забезпеченням органів місцевого самоврядування);
- інформаційні технології (застосування сучасних інформаційних технологій);
- антикризове управління (створення ефективної системи попередження кризових ситуацій) [7, с. 85].

Отже, як ми бачимо, одним із інструментів ефективного регіонального менеджменту є стратегічне планування.

Стратегічне планування на рівні громади допомагає визначити основні пріоритети, спланувати дії, узгодивши їх між усіма зацікавленими сторонами, розрахувати ресурси, що необхідні для виконання поставлених завдань, і головне – спрямувати зусилля на покращення якості життя в регіоні.

Можна виділити основні переваги стратегічного плану: чітке визначення напрямку подальшого розвитку, визначення основних сильних та слабких сторін, а також проблем та можливостей регіону, ухвалення ефективних управлінських рішень, ефективне управління ресурсами, інвестиціями, ефективне залучення людських ресурсів шляхом поділу завдань між підрозділами, втілення бачення на практиці шляхом перетворення стратегічних цілей на оперативні.

Стратегічне планування є поширеним інструментом управління у будь-якій сфері. Детальніше розглянемо цикл прийняття рішень щодо розроблення стратегічного плану (рисунок 1.1.).

На першому етапі визначається робоча група, що буде відповідальна за організацію процесу стратегічного планування, далі відбувається збір інформації для визначення стану основних показників напрямку планування. Наступним буде визначення основних цілей та завдань, стандартів та критеріїв, за якими порівнюватимуть, тобто основна мета – визначити бажаний стан у майбутньому. Далі – розглянути та проаналізувати проблеми, знайти широкі варіанти вирішення проблем та викликів і вибір найкращих

варіантів. Наступний етап – впровадження, а після нього – оцінка, що передбачає моніторинг процесу та оцінювання результатів впровадження.

Рисунок 1.1. – Цикл прийняття рішень щодо розроблення стратегічного плану

Основними етапами стратегічного планування є:

1. Підготовка до стратегічного планування.
2. Аналіз поточного стану в громаді.
3. Розроблення стратегії.
4. Обговорення та ствердження стратегії.
5. Реалізація стратегії.
6. Моніторинг та оцінка [28].

Учасниками процесу планування, прогнозування та розроблення програм соціально-економічного розвитку регіонів України є органи влади, що розробляють, затверджують та створюють програмні та прогнозні документи. До них відносяться :

— Кабінет Міністрів України;

- уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики (Мінекономіки, Мінфін, Мінсоцполітики);
- інші центральні органи виконавчої влади;
- Рада Міністрів Автономної Республіки Крим;
- місцеві державні адміністрації;
- органи місцевого самоврядування [19].

Отже, сучасна система планування та прогнозування пройшла непростий історичний шлях формування, починаючи від часів Радянського Союзу і до сьогодні. На сучасному етапі формування вагомий внесок зробила реформа децентралізації. Зміни, що відбулися створили підґрунтя для подальшого розвитку та вдосконалення системи планування та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів.

1.2. Система документів з планування та прогнозування регіонального розвитку

Систему документів з планування та прогнозування в Україні складають короткострокові, середньострокові та довгострокові документи, в яких визначаються цілі та пріоритети подальшого соціально-економічного розвитку та ряд заходів, що необхідно здійснити для їх реалізації. Детальніше наведена характеристика у таблиці 1.1.

Також, існує окремий вид програмних документів такий, як послання Президента України до народу, щорічні та позачергові послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України.

Прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів є процесом створення економічних та соціальних передбачень, що базуються на наукових методах дослідження економічних та соціальних явищ. Об'єктом у соціально-економічному прогнозуванні регіонів виступає процес відновлення на конкретно визначеній території, а предметом є визначення імовірного стану

відповідної території чи галузей та альтернативних шляхів досягнення його у майбутньому [23].

Таблиця 1.1. – Класифікація документів з планування та прогнозування регіонального розвитку

Вид Документації	Термін	Характеристика	Приклади
Короткострокові	1-2 роки	створюються на основі середньострокових документів і визначають цілі, умови розвитку та відповідні заходи на наступний рік	прогноз економічного та соціального розвитку України та регіонів; основні засади грошово-кредитної політики на наступний та подальші роки; основні напрями бюджетної політики; Державний бюджет України; План дій Кабінету Міністрів України щодо виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України; бюджети адміністративно-територіальних одиниць та програми їх соціально-економічного розвитку.
Середньострокові	3-5 років	розробляються на базі довгострокових документів і визначають умови соціально-економічного розвитку, напрями дій та заходи на середньострокову перспективу з метою досягнення стратегічних цілей	Програма діяльності Кабінету Міністрів України; прогноз економічного та соціального розвитку України та регіонів; основні напрями бюджетної політики і прогноз показників зведеного та державного бюджетів України;

Продовження таблиці 1.1

			прогнози розвитку окремих галузей економіки; державні та регіональні цільові програми; стратегічні плани роботи центральних органів виконавчої влади.
Довгострокові	понад 5 років	визначають напрями розвитку, стратегічні цілі та структурні пропорції економіки і соціальної сфери	Стратегія економічного та соціального розвитку України; Державна стратегія регіонального розвитку; регіональні стратегії розвитку; стратегії розвитку галузей економіки.

Складено автором на основі джерела [23].

Що стосується планування соціально-економічного розвитку регіонів, то основними його завданнями є забезпечення оптимального рівня розвитку господарства регіонів у єдиному господарському комплексі України, вдосконалення, спеціалізація регіонів, установлення оптимальних показників, ефективне використання виробничих потужностей, а також трудових та природних ресурсів, раціональне розміщення продуктивних сил.

Отже, планування являє собою постановку певної мети та напрямів, а також сукупність дій для їх досягнення, характерними рисами якого конкретність визначених показників та визначений обсяг результатів, в той час як прогнозування є науково-обґрунтованими соціально-економічними напрямками розвитку, тобто передбачення майбутнього стану з певною невизначеністю. Тож, можна сказати, що планування спрямоване на прийняття ефективних управлінських рішень, а ціллю прогнозування є саме створити передумови для їх прийняття.

На думку В. Мамоної, стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіонів є процес передбачення майбутнього та його досягнення, що включає в себе процес розробки, затвердження та реалізацію стратегії і стратегічного плану соціально-економічного розвитку регіонів, охоплює систему короткострокових, середньострокових та довгострокових планів [6].

Основні принципи стратегічного планування розвитку регіонів наведені на рисунку 1.2.

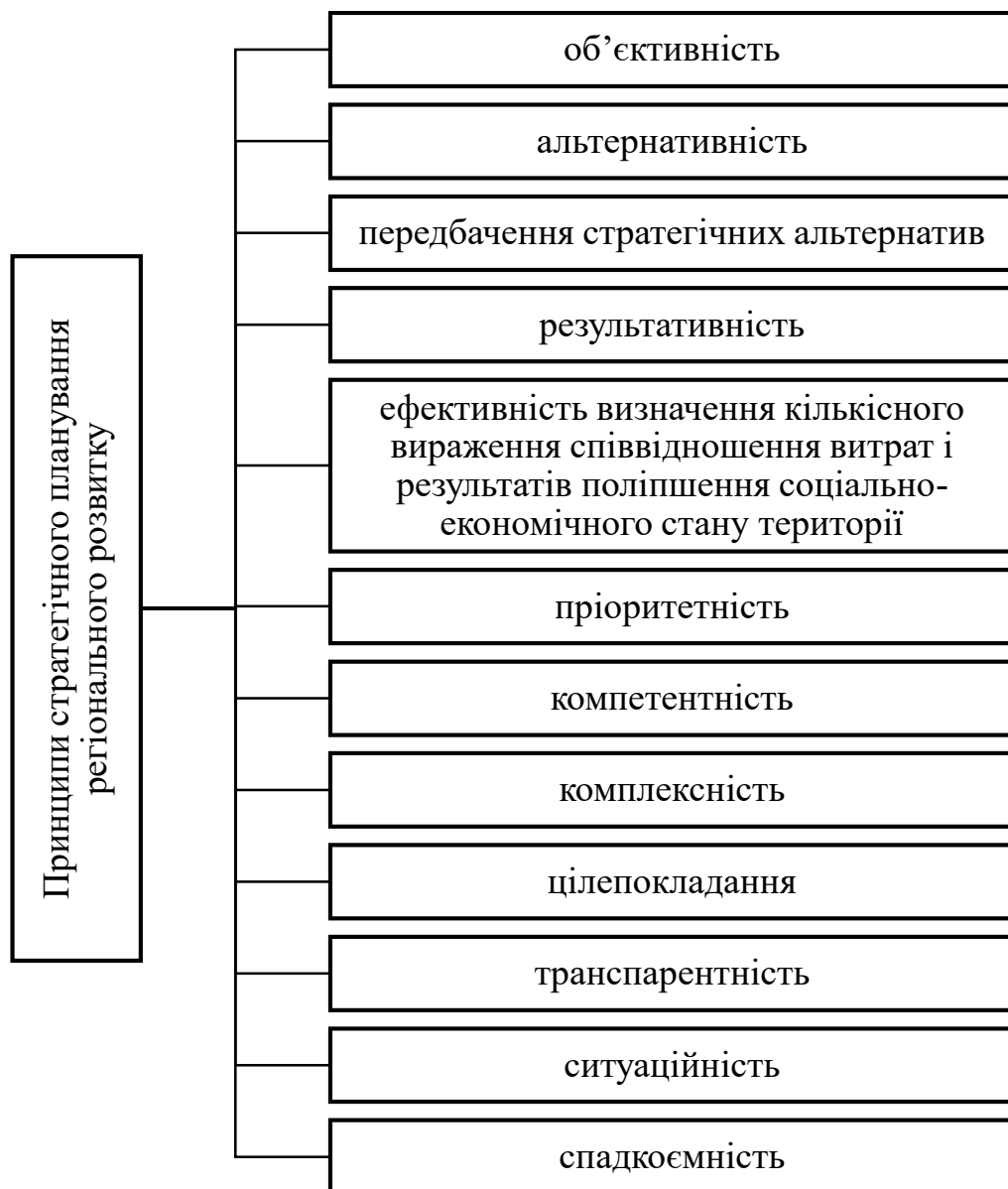

Рисунок 1.2. – Принципи стратегічного планування регіонального розвитку [6]

У своїй роботі О. Євтушенко, В. Ємельянов та В. Андріяш визначають, що стратегічне планування сприяє зосередженню основних зусиль на вирішенні актуальних соціально-економічних проблемах муніципального утворення, а також направляє роботу основних суб'єктів на досягнення головних завдань.

Визначені дослідники виділяють координуючу, ціле орієнтуючу та структуруючу ролі стратегічного планування у регіональному управлінні [7,с.166].

Стратегічне планування розвитку об'єднаних територіальних громад представляє собою системну технологію обґрунтування та прийняття рішення щодо місцевого розвитку, визначення майбутнього стану конкретної території та способів його досягнення, що ґрунтуються на дослідженні зовнішніх факторів території та внутрішнього потенціалу і полягає у створенні системи узгоджених територіальною громадою дій, на реалізації яких концентруються основні ресурси та зусилля суб'єктів місцевого розвитку [7, с. 165].

Стратегічне планування розвитку міста є систематичним процесом ухвалення рішень, що направлені на потреби громади та на вирішенні головних проблем соціально-економічного розвитку, а також на оптимальне використання основних переваг регіону з урахуванням розподілу наявних ресурсів. Тобто, стратегічне планування розвитку міста передбачає:

- покращення рівня добробуту громадян;
- підвищення темпів розвитку міста;
- подолання диспропорційності соціального, економічного та екологічного розвитку території;
- посилення довіри між владою, бізнесом та громадянами [24] .

Основні стадії стратегічного планування місцевого соціально-економічного розвитку наведені на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3. – Стадії стратегічного планування місцевого соціально-економічного розвитку [13]

Інструментом розвитку будь-якої об'єднаної територіальної громади (ОТГ) є розробка стратегії. Стратегія соціально-економічного розвитку будь-якої ОТГ представляє собою результат управлінських дій, що визначаються обґрунтованим вибором напрямку розвитку територіальної громади, що заснований на дослідженні та аналізі внутрішніх можливостей та середовища, у якому вони діють з метою збереження та покращення стану соціально-економічних показників, досягнення окреслених цілей [25, с. 191].

Отже, стратегію визначають як обґрунтований вибір напрямку розвитку адміністративно-територіальної одиниці, прийняття рішень органом місцевого самоврядування [1].

Основні етапи підготовки стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади визначені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Етапи підготовки стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади

№	Етап	Характеристика
1.	Підготовчий	Донесення до громадян інформації про ініціативу створення розробки стратегії, запрошення до участі у підготовці, внесення пропозицій. Подальше схвалення радою рішення, яким формується склад комітету або робочої групи із питання стратегічного планування територіального розвитку.
2.	Діагностування соціально-економічного та екологічного стану ОТГ	Виявлення основних соціальних, економічних та екологічних особливостей території ОТГ. Збір статистичної та загальної інформації про ОТГ, а саме: демографічні показники, зайнятість населення, дані з економічної ситуації та економічного розвитку ОТГ, ресурсозабезпеченість, історично-культурна спадщина та переваги географічного положення. На цьому етапі проводяться опитування громадян з питань основних проблем ОТГ та основних напрямів розвитку, здійснюється SWOT-аналіз.
3.	Робота над стратегією	На цьому етапі здійснюється формування робочою групою бачення, місії та напрямів розвитку громади. Відповідно до кожного стратегічного напрямку розвитку визначаються стратегічні та оперативні цілі, завдання та індикатори досягнення визначених цілей.
4.	Ухвалення стратегії	Прийняття стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ, плану дій з її реалізації.
5.	Моніторинг та оцінка ефективності	Під час реалізації стратегії розвитку відстежується ефективність реалізованих програм, проектів, завдань.

Складено автором на основі джерела [1].

Таким чином, як ми бачимо, система стратегічного планування регіонального розвитку влаштована таким чином, що планування державного розвитку впливає на планування регіону, а планування регіону – на планування громад, і навпаки: результати планування громади впливають на розвиток регіону, що в свою чергу впливає на розвиток держави. Тож, система стратегічного планування України є взаємопов'язаною та взаємодоповнюючою.

Структурно-логічна схема стратегічного планування розвитку територій України зазначена на рисунку 1.4.

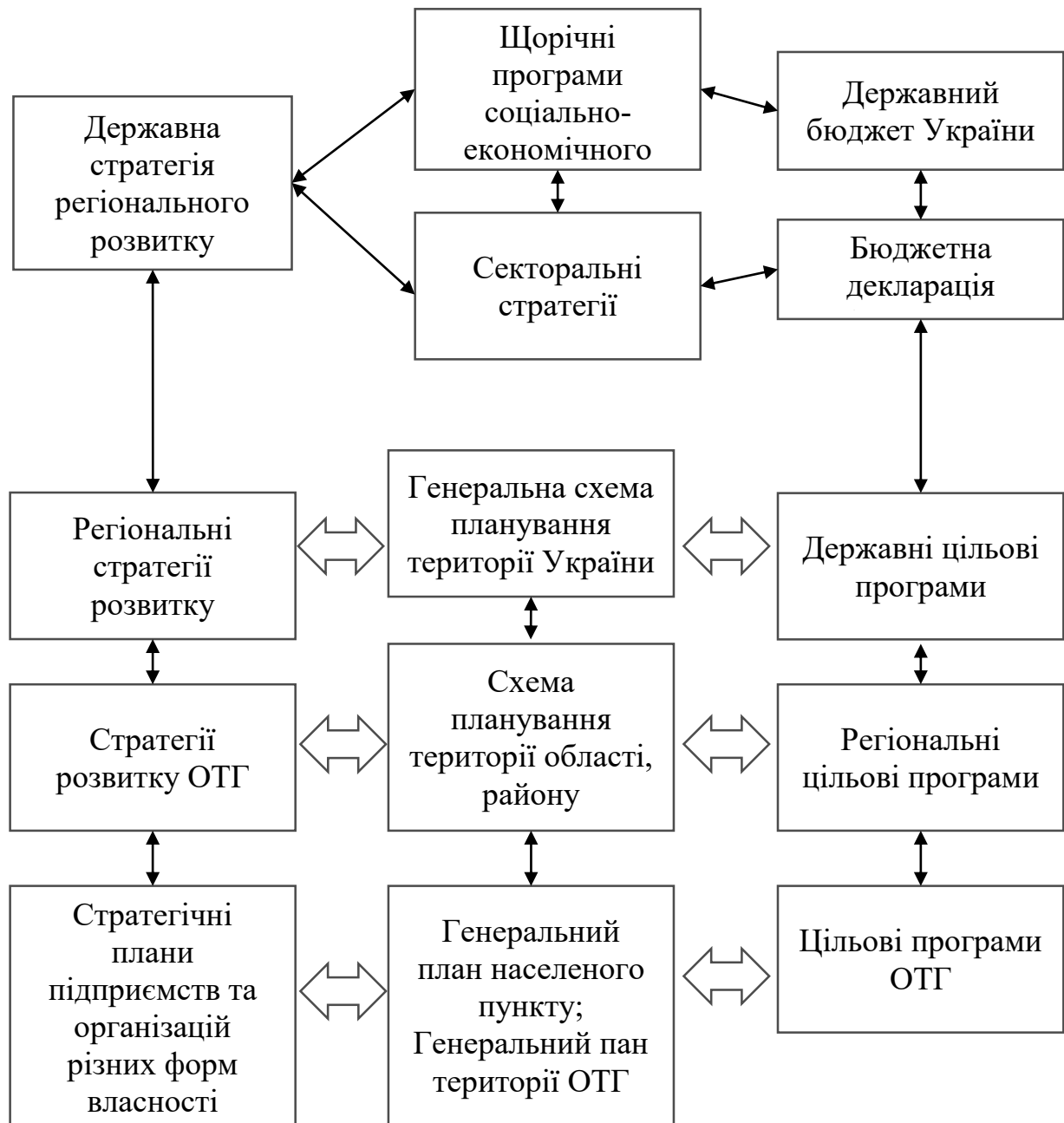

Рисунок 1.4 – Структурно-логічна схема стратегічного планування розвитку територій України

Отже, систему планування та прогнозування в Україні складають довгострокові, середньострокові та короткострокові плани. Стратегічне

планування є одним із головних інструментів забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів, а стратегією називають обґрунтований вибір напряму розвитку адміністративно-територіальної одиниці, прийняття рішень органом місцевого самоврядування. Стратегія створюється в 5 етапів, серед яких: підготовка, діагностика соціального, економічного та екологічного стану, робота над стратегією, ухвалення стратегії та моніторинг та оцінка ефективності.

1.3. Зарубіжний досвід планування та прогнозування розвитку регіонів

Сучасна система планування та прогнозування в Україні не є ідеальною та має проблеми. Серед актуальних проблем можна визначити:

- недосконалість законодавчого підґрунтя;
- неякісні та не точні статистичні дані;
- відсутність процесу затвердження завдань, пріоритетів, напрямів на початкових етапах процесу прогнозування;
- непрозорість бюджетного процесу на заключних етапах;
- недостатньо налагоджений зворотній зв'язок у системі публічного управління, що не дозволяє отримувати своєчасну інформацію про динаміку соціально-економічних процесів в регіоні [18].

Також до головних проблем планування у сфері публічного управління можна віднести: недосконалість існуючої нормативно-правової бази, відсутність системного підходу у формуванні та реалізації стратегій, неузгодженість стратегій на різних рівнях управління.

Існуючий досвід стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіонів України показує що, незважаючи на значну кількість створених стратегій, планів, концепцій тощо, більшість з них є нежиттєздатними. Уже розроблена документація з питань стратегічного розвитку у своїй сукупності не становить одну цілісну систему, а більшість

визначених цілей в документах не взаємопов'язані між собою. Багато ж цих документів уже затверджені та не піддаються коригуванню і у більшості випадків поступово перестають відповідати потребам сучасного розвитку регіонів. Також відсутній механізм контролю з визначеною системою оцінки виконання поставлених стратегічних завдань, що робить плани суто формальними [31].

Тож, для вирішення основних проблем ми пропонуємо звернути увагу за закордонний досвід.

Так, наприклад система планування та прогнозування Сполучених Штатах Америки характеризується застосуванням довгострокового бюджетного планування. Тобто, створюються довгострокові прогнози доходів і в законодавчому порядку визначаються межі розміру бюджетного дефіциту. А економічна та фінансова стратегія уряду викладається в річній економічній доповіді Президента.

Якщо брати до уваги досвід Канади, то тут ми бачимо, що в країна використовує багаторівневу систему індикативного планування (кожен з рівнів виконує власні завдання (програми), що відповідають напрямам, рекомендованих стратегією Уряду Канади). Особливістю реалізації стратегічного планування в Канаді є активне залучення громадської спільноти до всіх етапів розробки стратегічних планів. Також велика увага приділяється щорічному проведенню внутрішнього аудиту діяльності місцевих органів влади та соціального аудиту, моніторингу, прогнозуванню та постійного пошуку удосконалення методів роботи [31].

Індикативний характер планування також притаманний Франції. Він охоплює такі стратегічні галузі розвитку господарства, як: виробництво, зайнятість, платіжний баланс та ціни, що дозволяє впливати на фактори невизначеності та тримати в балансі національну економіку. Використовуються переважно непрямі методи впливу на приватний та державний сектор економіки, де основна увага надається досягненню довгострокових, середньострокових та короткострокових прогнозів. Також

слід звернути увагу на те, що реформування стратегічного планування міст держави затвердило право муніципалітетів на самостійну розробку та реалізацію муніципальних та міжнаціональних стратегічних планів за умови дотримання законодавства Франції [31].

Також вдалий приклад до наслідування демонструє Польща. До базових нормативно-правових документів з регіонального розвитку в країні відноситься закон щодо принципів регіонального розвитку, плану розвитку, стратегії розвитку, державних програм, програми воєводств, програм малих міст, програм ОРЛІТ. Уряд країни створює належні умови для регіонів та, у разі необхідності, надає відповідну допомогу. Втручання держави у відбувається лише з урахуванням потреб регіонів. Під час підготовки регіональних планів розвитку та стратегій розвитку регіону узгоджуються завдання уряду з органами місцевого самоврядування. Уряд приймає участь у стимулюванні змін, плануванні власних стратегій та підготовці проектів. При цьому, основна вимога до таких проектів – перспектива мати довгостроковий результати від реалізації.

Система планування та прогнозування Китаї, наприклад, складається з чотирьох рівні планування: загальнодержавний, галузевий, територіальний і господарський, а саме планування підрозділяється на : поточне, довгострокове та середньострокове. Невід’ємними частинами процесу складання планів є вибіркве обстеження, аналіз ситуації, реалізування курсів та програми партії, визначення темпів розвитку промислового і сільськогосподарського виробництва. Дещо схожим є планування в Японії, система якого становить узагальнення середньострокових та довгострокових політичних заходів, що визначають майбутнє бачення національної економіки [27].

Отже, наведений закордонний досвід США, Канади, Франції, Польщі , Китаю та Японії може слугувати прикладом для вирішення актуальних проблем здійснення сучасного планування та прогнозування в Україні, а також вдосконалення нормативно-правової бази та організаційного забезпечення.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ

2.1. Процес планування розвитку територіальної громади

Одним із основних інструментів системи ефективного планування та прогнозування є стратегія розвитку. Стратегія розвитку громади представляє собою концептуальний документ, що містить бачення майбутнього, напрями розвитку та цільовий блок з низки стратегічних та оперативних цілей.

Станом на 1 січня 2022 року загальна кількість об'єднаних територіальних громад України (далі - ОТГ) склала 1438.

Моніторинг стану розроблення Стратегій розвитку територіальних громад України показав, що у 617 громадах затверджено Стратегію розвитку 625 ОТГ знаходяться у стадії розроблення, а 196 громад не розпочали підготовку проектів Стратегії розвитку (рисунок 2.1).

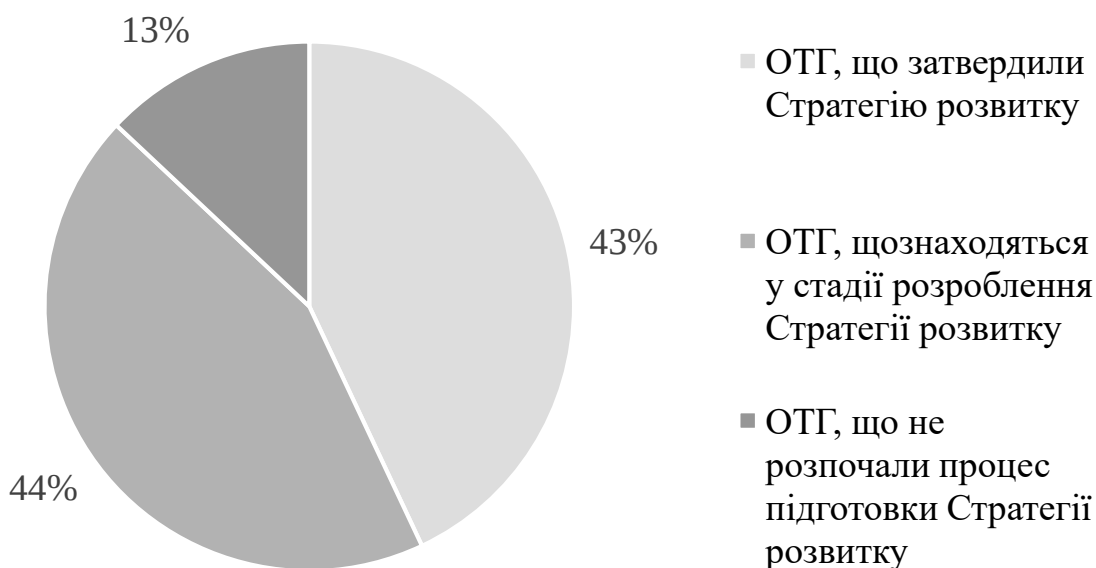

Рисунок 2.1 – Стан розроблення Стратегій розвитку ОТГ [8]

Отже, 1242 об'єднані територіальні громади (87%) мають затверджені Стратегії розвитку або знаходяться на стадії їх розробки.

Якщо аналізувати показники попереднього року, то за 2021 рік до процесу стратегічного планування долучилося 375 громад (26% від загальної кількості), відповідно кількість затверджених Стратегій розвитку збільшилась на 172 (+ 28%), а Стратегій ОТГ, що знаходяться на стадії розробки – на 203 (+32%).

Тож, на 1 січня 2022 року до процесу стратегічного планування у повному обсязі (100%) залучилися територіальні громади таких областей, як: Вінницька, Київська, Луганська та Рівненська. Також значною є частка громад у Донецькій, Сумській та Кіровоградській – понад 96%.

За кількістю затверджених Стратегій розвитку ОТГ лідируючі позиції займають Вінницька область (94%), Дніпропетровська (62%), Луганська (62%), Миколаївська (60%) та Чернігівська (53%). Також, області, в громадах яких найменше затверджених стратегій – Одеська (25%), Закарпатська (23%), Хмельницька (23%).

Варто зазначити, що є області, в яких частка громад, що не розпочала розроблення власних Стратегій розвитку є високою, серед них: Одеська (29%), Закарпатська (25%), Львівська (22%), Хмельницька (22%) та Дніпропетровська (20%) [8].

Узагальнена інформація щодо ОТГ, що долучилися до стратегічного планування на рисунку 2.2.

Розроблення, затвердження, реалізація, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад є складовими єдиного стратегічного планувального циклу, що передбачає наступну послідовність процесів:

- підготовка;
- планування;
- впровадження;
- оцінювання [14].

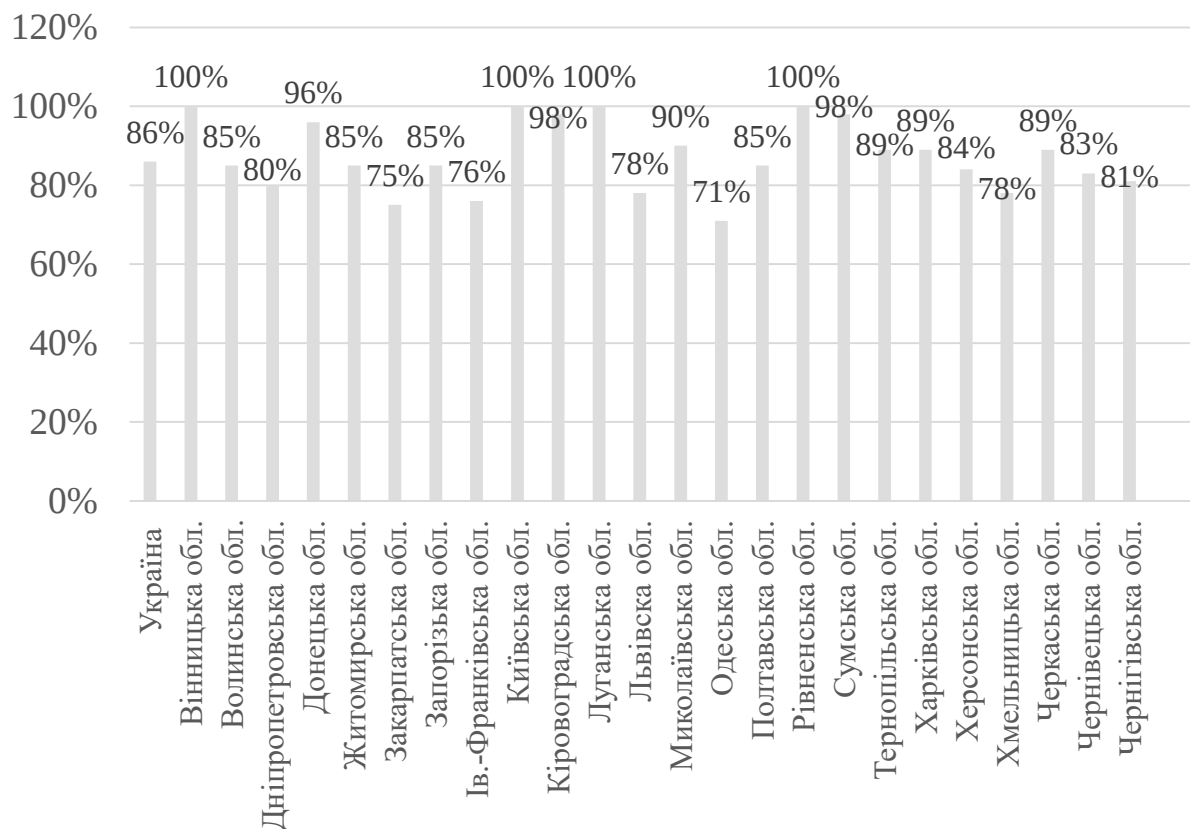

Рисунок 2.2 – Частка громад регіонів України, що долучилися до процесу стратегічного планування [8]

Тож, детальніше розглянемо процес створення Стратегії розвитку громади.

Початком процесу створення Стратегії розвитку ОТГ є рішення про початок розроблення проекту Стратегії, що приймається відповідною міською, селищною або сільською радою. Далі розпочинається процес розроблення Стратегії громади, що здійснюється виконавчими органом міської, селищної, сільської ради, на строк та з урахуванням пріоритетів, що визначені Державною стратегією регіонального розвитку України [22] та відповідною регіональною стратегією розвитку [30].

Підготовчий етап. З метою здійснення ефективного процесу стратегічного планування орган місцевого самоврядування формує Робочу групу з розробки Стратегії розвитку громади. До Робочої групи також можуть

залучатися громадяни, що постійно проживають на території ОТГ та представляють різні соціальні та вікові групи. Склад, основні завдання та повноваження Робочої групи визначаються відповідним Положенням та затверджуються в установленому порядку. Визначається відповідальний підрозділ, що відповідатиме за організацію процесу підготовки проекту Стратегії розвитку ОТГ. Також, рекомендується повідомити суміжні ОТГ про початок процесу підготовки проекту Стратегії.

Процес розроблення Стратегії ОТГ повинен бути публічним та прозорим, для забезпечення цих принципів необхідно :

- інформування громадян через офіційний веб-сайт міської, селищної, сільської ради чи інші офіційні засоби комунікації про початок роботи над проектом Стратегії, з визначенням строків та форми подання пропозицій до нього від зацікавлених сторін;
- організація громадського обговорення проекту Стратегії та проведення відповідних консультацій із зацікавленими сторонами за необхідністю;
- інформування про результати розгляду пропозицій зацікавлених сторін про проекту Стратегії через офіційний веб-сайт міської, селищної, сільської ради чи інші офіційні засоби комунікації [14].

Наступною є аналітична частина. Вона є основною для здійснення аналізу, що допомагає визначити конкурентні переваги, виклики, ризики для громади на відповідний термін. На цьому етапі організовується збір актуальних даних про соціально-економічний стан громади, на основі якого відбувається формування документу «Профіль громади». Паралельно проводиться опитування мешканців громади, підприємців та активу громади. За результатами визначають стратегічні передумови, тобто все, що істотно впливає на майбутній розвиток ОТГ.

Проводиться перше засідання Робочої групи, де затверджується план розробки Стратегії громади, визначається місія, формується бачення майбутнього громади, окреслюються основні проблеми.

Далі, проводиться друге засідання Робочої групи. Розглядаються результати соціально-економічного аналізу, опитувань громадян. На основі стратегічного бачення та ключових проблем формуються Стратегічні напрями розвитку.

Формується матриця SWOT у якій переваги та слабкі сторони ОТГ, а також можливості та загрози.

На основі визначених сильних та слабких сторін громади, характеристики можливостей та загроз, результатах опитування громадян та пропозицій зацікавлених сторін формується сценарій розвитку об'єднаної територіальної громади, що описує найбільш вірогідний варіант розвитку громади на відповідний термін. Необхідною умовою для створення сценаріїв є прогнози, побудовані на статистично зафіксованих тенденціях і кількісних показниках, з урахуванням особливостей функціонування тих секторів і сфер економіки, що є найбільш значимі для цієї території, та тих, що демонструють тенденцію до прискореного зростання. Також, це можливо здійснювати на підставі демографічного та економічного прогнозів розвитку ОТГ, а також шляхом публічного обговорення.

Наступним кроком формується стратегічне бачення – стислий та узагальнений опис перспектив розвитку громади за відповідними напрямками та на відповідний строк з урахуванням всіх унікальних особливостей. Стратегічне бачення описує майбутнє територіальної громади та є основою для визначення стратегічних та оперативних цілей.

Проводиться третє засідання Робочої групи на якому остаточно формуються стратегічні та оперативні цілі. Опис змісту оперативної цілі має містити головний результат, якого треба досягти у майбутньому, а також показники (індикатори) реалізації, тобто кількісну характеристику зміни, що демонструє досягнення результатів Стратегії розвитку громади.

Для забезпечення належного рівня відповідальності за реалізацію Стратегії, необхідно створити систему моніторингу її впровадження, в основі

якої лежатиме сукупність показників (індикаторів) оцінки результативності виконання досягнення цілей, визначених Стратегією.

На наступному етапі розробки стратегії відбувається громадське обговорення та ухвалення стратегії.

Затвердження стратегії відбувається на пленарному засіданні міської, сільської, селищної ради ОТГ протягом дванадцяти місяців з дня затвердження відповідної регіональної стратегії розвитку на відповідний період.

Затверджена Стратегія розміщується на офіційному сайті відповідальної ради, про що також, в обов'язковому порядку, інформується обласна державна адміністрація.

Рішення про внесення змін до Стратегії розвитку відповідної ОТГ виноситься на розгляд чергової сесії відповідальної ради [15].

З метою виявлення основних проблем та удосконалення процесу планування та прогнозування регіонів України пропонуємо дослідити процес стратегічного планування на прикладі Тернівської територіальної громади.

2.2. Характеристика Тернівської територіальної громади

Заснування Тернівки відноситься до 1775 року, коли за наказом азовського губернатора на цьому місці були вирубані густі зарослі терну і заснована слобода. Через три роки тут налічувалося вже 116 дворів. Населений пункт був як перевалочний пункт по дорозі із Балаєвської вежі на Бахмут і розвивався як сільський населений пункт (станом на 1778 рік населення складало 931 осіб).

У післявоєнні роки в межах Тернівки були знайдені поклади вугілля. В 1964 році почала роботу перша шахта, наступного року почалося будівництво шахти «Гігант». Навколо них виросло селище. В липні 1964 року Тернівку віднесено до розряду селищ міського типу.

Наявність робочих місць, початок промислового видобутку покладів вугілля та розвиток житлового фонду Тернівки спричинило зростання населення. Статус міста Тернівка отримала у 1676 році [10].

Об'єднана територіальна громада міста Тернівка створена 12 червня 2020 року відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». До складу громади увійшло 2 населених пункти: село Зелена Долина та місто Тернівка, що є адміністративним центром (рисунк 2.3).

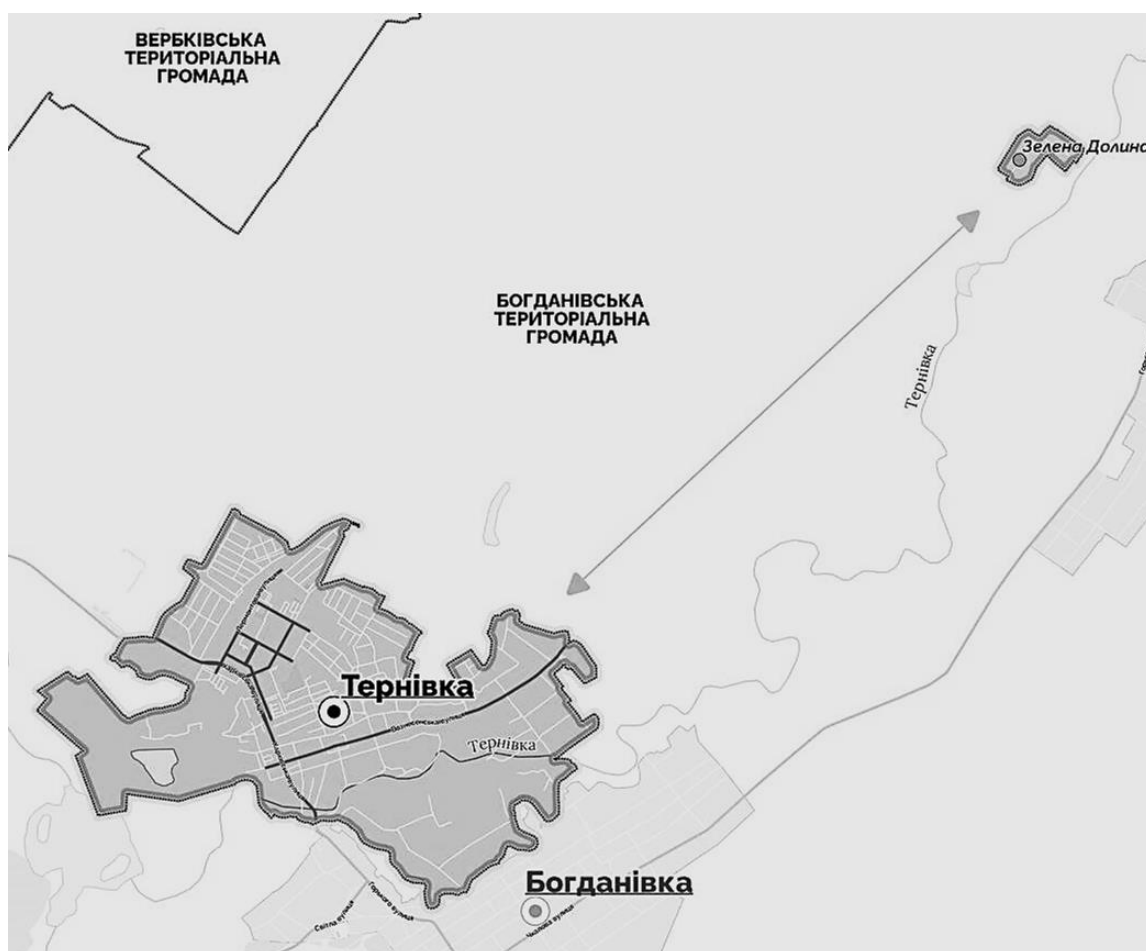

Рисунок 2.3 – Межі Тернівської територіальної громади

Громада знаходиться у східній частині Павлоградського району на відстані 20 км. від міста Павлоград та на відстані 100 км. від м. Дніпро. Адміністративний центр міської територіальної громади – місто Тернівка, розташоване на берегах річки Велика Тернівка, що впадає у річку Самару.

Головні транспортні зв'язки громади з містами Дніпро, Павлоград та населеними пунктами Богданівка, Вербки, Зелена Долина, Мар'ївка, що розміщені у межах прилеглого району, виконуються автомобільним транспортом.

На відстані 8,0 км від міста проходить міжнародна автомобільна дорога Знам'янка – Луганськ – Ізварине, що забезпечує головний транспортний зв'язок з Дніпропетровськом та Павлоградом. Вихід на міжнародну автомобільну дорогу, виконують автодороги місцевого значення: обласна - Зелене – Богданівка – Богуслав та сільська – Богуслав.

Найближча залізнична станція знаходиться в місті Павлограді в 20,0 км від міста Тернівка. В складі Тернівської громади знаходиться населений пункт Зелена Долина, що розташований на відстані близько 7 км від міста в північно-східній частині Богданівської сільської громади. На території Зеленої долини проживає близько 25 осіб, територія поселення становить 36,5 га. Загальна площа територіальної громади становить 14,3 км² [32].

Територію міста на відстані 2.5 км зі сходу на захід дрениє р. Тернівка, права притока р. Самари. Русло ріки помірно-звивисте, шириною 25-30 м. Долина ріки V-подібна, заплава лугова, слабо пересічена, майже рівна, шириною до 120 м. Розподіл річного стоку води нерівномірний. Основна величина його - до 90% приходить на весну і тільки 10% на літньо-осінній та зимовий меженний періоди, коли ріка майже пересихає та перемерзає.

Заплави рік Самари та Велика Тернівки забудовані дачними селища та автодорогами до них з мостами, які спроможні пропустити незначні дощові потоки. На території міста знаходяться також невеликі потічки, озера природного походження та озера, утворені в результаті осідання земної поверхні від гірничих підробок в південно-західній заплавної частині міста. Всі ці водойми створюють цікаві міські ландшафти і при благоустрою прибережних територій сприятливі для організації зон відпочинку.

Клімат району помірно-континентальний з довгим теплим та сухим літом і малосніжною помірно холодною зимою.

Територія входить до Дніпропетровського центрального агроґрунтового району. Ґрунтоутворюючими породами виступають лісовидні суглинки, легкого глинистого механічного складу. Ґрунти представлені потужним середньо гумусними чорноземами, переважно солонцюватими, і відмічаються значною глибиною проникання гумусу, але порівняно невисоким його вмістом в верхньому горизонті. Ґрунти придатні для широкого асортименту зелених насаджень характерних для степової зони і сприятливі для ведення підсобного господарства та розвитку зеленого будівництва.

В геоструктурному відношенні територія розташована в межах південно-західного борту Дніпровсько-Донецької впадини. В геологічній будові приймають участь кристалічні породи докембрію, комплекс осадових порід девонської та кам'яновугільних систем, тріасу, юри, палеогену, неогену, та відклади четвертинного віку. Кристалічні породи представлені гранітами, гранітогнейсами, кварцитами.

Кам'яновугільні відклади відносяться до нижнього відділу і представлені трьома ярусами: турнейським, візейським, намюрським.

Громада розташована в межах Павлоградсько-Петропавлівськського вугленосного району. На території громади розташовані дві діючі шахти:

— «Тернівська» — одне з найстаріших підприємств Західного Донбасу. Розвіданих запасів вугілля і запасів, що знаходяться в рамках кондиції, вистачить до 2029 року. У 2012 році відбулося злиття шахт «Тернівська» та «Павлоградська» до складу шахтоуправління «Павлоградське» з метою збільшення ефективності. На 1 вересня 2022 об'єм видобутку вугілля склав 1 320 млн. тон;

— «Західно-Донбаська». За підрахунками запасів вистачить до 2063 року. За 2021 рік видобуток вугілля склав 2 333 тон [11].

Територія громади знаходиться в межах південно-західної частини Дніпровського артезіанського басейну та західної окраїни Донбасу, де розповсюджені водоносні горизонти в відкладах четвертинної, палеогенової та кам'яновугільної систем. За умовами використання підземних вод територія

міста відноситься до підрайону можливого використання водоносного горизонту в алювіальних відкладах (геологічні утворення, що формуються постійними водними притоками) четвертинного віку. Основний водоносний горизонт приурочений тут до алювіальних відкладів древніх та сучасних долин рік та крупних балок і має велике значення для водопостачання крупних промислових об'єктів великих міст.

Джерелом водопостачання м. Тернівки є поверхневі води р. Дніпро (Синельниковський груповий водопровід) та підземні води древньоалювіального водоносного горизонту. Водопостачання міста здійснюється централізованим комунальним водопроводом а також локальними системами водопостачання підприємств.

Комунальний водопровід обслуговує населення міста, комунальні та окремі промислові підприємства. Для технічного водопостачання шахт використовуються шахтні води. Основною проблемою водопостачання міста є зношеність водопровідних мереж міста, що складає біля 30%.

Каналізування міста Тернівка здійснюється по повній роздільній схемі. Відведення і очищення побутових і виробничих стічних вод відбувається за допомогою централізованої комунальної каналізації. Житловий фонд обладнаний каналізацією на 76,4%. Садибна забудова частково не каналізована, мешканці використовують вигреби, з послідуочим вивозом асенізаційним транспортом та скидом у мережі міста. Зношеність мереж складає 25 – 30%.

Електропостачання м. Тернівки забезпечується від мереж Дніпровської електроенергетичної системи.

На даний час рівень газифікації Тернівської громади на базі використання природного газу, досягає близько 80%. Джерелом системи газопостачання є газорозподільна станція (ГРС), розташована біля північно-західної межі міста, на відгалуженні від магістрального газопроводу I класу Шебелінка-Дніпропетровськ-Кривий Ріг-Ізмаїл.

На теперішній час теплопостачання багатоквартирного житлового фонду, підприємств та закладів обслуговування в громаді здійснюється централізованими (центральною) та децентралізованими системами. Незначна частка споживачів багатоповерхових будинків користується системою поквартирного опалення. У садибній забудові застосовується автономне теплотехнічне обладнання із використанням за паливо природного газу, твердого палива.

Місто Тернівка відноситься до категорії малих монофункціональних міст, тож майже 99% промисловості громади орієнтується на обслуговуванні діючих шахт, або виробництв, що мають відношення до гірничо-добувної та обробної промисловості.

На території громади, на 1 січня 2022 року проживає 29 066 осіб. Як і більшість міст України, вікова структура Тернівської громади характеризується відносно високою часткою осіб працездатного віку 62%. В структурі населення переважають жінки (табл. 2.1). Громада має досить високий відсоток дітей дошкільного та шкільного віку.

Таблиця 2.1 – Розподіл населення Тернівської ОТГ за статтю та віком на 01.01.2018 [17]

	чоловіки						жінки					
Вік	0-17	18-25	26-45	46-65	66+	усього	0-17	18-25	26-45	46-65	66+	усього
Кількість осіб	2803	1141	4271	3724	1389	13328	2734	1063	4222	5176	2288	15483

Також станом на жовтень 2022 на території громади проживають близько 4 тисячі внутрішньо переміщених осіб, серед яких 856 дітей.

В основу формування розрахункових показників доходів, видатків та міжбюджетних трансфертів місцевого бюджету на 2022 рік покладено норми чинного Податкового і Бюджетного кодексів України та інших законодавчих актів (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2. – Бюджет Тернівської міської територіальної громади на 2022 рік

Показник	Річний план	Виконання станом на січень-серпень 2022 (грн.)	Виконання станом на січень-серпень 2022 (%)
Доходи:	265 123 903,90	175 239 701,86	66,09
— податкові надходження		134 180 800,34	76,57
— неподаткові надходження		2 121 490,50	1,21
— офіційні трансфери		38 910 741,90	22,20
— цільові фонди		26 669,12	0,02
Видатки:	274 984 612,90	139 066 721,82	50,57
— загальнодержавні функції		26 591 877,16	19,12
— громадський порядок, безпека та судова влада		407 755,48	0,29
— економічна діяльність		9 290 636,70	6,68
— житлово-комунальне господарство		10 460 640,94	7,52
— охорона здоров'я		4 375 253,59	3,15
— духовний та фізичний розвиток		4 815 309,59	3,46
— освіта		78 835 463,49	56,69
— соціальний захист		4 289 787,87	3,08

Складено автором на основі джерела [2].

Житловий фонд міста Тернівка, за даними Дніпропетровського обласного управління статистики, станом на 01.01.2021 року становить близько 717,1 тис. м² загальної площі, в тому числі:

- багатоквартирний житловий фонд – 495,2 тис. м²;
- одноквартирний садибний житловий фонд – 221,9 тис. м².

Середня житлова забезпеченість складає 24,4 м² на особу в багатоквартирній житловій забудові 22,4 м² на особу, в одноквартирній садибній 31,0 м² на особу.

Основна галузь промисловості – вугледобувна. На території Тернівської громади розташовано дві шахти: Тернівська та Західно-Донбаська, що є виробничо-структурними підрозділами ПрАТ «ДТЕК Павлоградвугілля». Більша частина працездатного населення громади працює на підприємствах вугільної промисловості (близько 56%).

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників, зайнятих на підприємствах міста з чисельністю найманих працівників 10 і більше осіб станом на 01.10.2019 року становила 14926 грн.

Станом на 01.01.2020 року середній розмір пенсії по м. Тернівка становить 6802,70 грн., чисельність пенсіонерів - 10323 особи. Протягом 2019 року надано соціальної допомоги та субсидій на 30180,40 тис. грн., в т.ч.: виплачено допомоги сім'ям з дітьми – 20485,10 тис. грн., державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям – 1637,50 тис. грн., державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям – інвалідам – 4546,20 тис. грн., субсидій на оплату житлово-комунальних послуг – 3458,60 тис. грн., субсидій готівкою – 56,0 тис. грн. [17].

Станом на 01.01.2020 року в місті зареєстровано 738 суб'єктів ЄДРПОУ, з яких 664 – це фізичні особи-підприємці та 74 – юридичні особи.

Станом на 01.01.2020 кількість об'єктів торгівлі по місту становить 186, із них 86 - продовольчі, 100 - промислові. За 2019 рік в місті було відкрито 7 нових торговельних об'єктів (4 продовольчих та 3 промислових). Закрито 5

торговельних об'єктів (2 продовольчих та 3 промислових). Кількість об'єктів ринкової торгівлі - 2. Кількість об'єктів ресторанного господарства - 13 об'єктів. Кількість об'єктів побуту - 93. Спостерігається тенденція до відкриття переважно продовольчих магазинів [17].

У місті функціонує вісім закладів дошкільної освіти, п'ять закладів загальної середньої освіти, гірничий професійний ліцей та Центр дитячої творчості.

Станом на 01.01.2020 року у дошкільних закладах м. Тернівка виховується 1176 дітей, працює 138 осіб вихователів та педпрацівників. Наповнюваність груп у садках – 22 дитини в групі.

В середніх школах міста станом на 01.10.2019 року навчається 3168 учнів, з них 13 учнів вечірніх класів. Кількість учителів становить – 192 особи, тобто на одного вчителя припадає 16,5 учнів.

У ТПГЛ станом на 01.01.2020 року навчається 291 учень. Прийнято - 103 учні, випущено в звітному періоді - 81 кваліфікований робітник [17].

До відділу культури відносяться чотири самостійних комунальних закладів: Тернівська міська централізована бібліотечна система (три бібліотеки), Мистецька школа Тернівської міської ради, Тернівський міський центр культури і дозвілля (ЦД «Шахтар» та будинок культури ім. С.Маркова), Тернівський міський краєзнавчий музей.

В м. Тернівка організовано та здійснюють діяльність два медичні комунальні заклади (КНП «ЦПМСД» та КП «ТЦМЛ «ДОР») та 6 приватних кабінетів та лабораторій. Станом на 01.01.2020 року по комунальним медичним закладам наявні такі показники:

- загальна кількість лікарів – 75 осіб;
- загальна кількість середнього медичного персоналу - 176 осіб;
- потужність закладів – 610 відвідувань в зміну;
- загальна кількість ліжок – 112 ліжок;
- загальна кількість пролікованих в стаціонарі – 4800 осіб.

В 2022 році продовжується робота по залученню населення до здорового способу життя та зайняття спортом. Кількість населення, охопленого всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи та спортивної діяльності складає 8753 особи (фізкультурно-оздоровча діяльність – 5293, спортивна діяльність – 1187). У КПНЗ «ДЮСШ «ТЕМП» м. Тернівка» існує п'ять відділень з таких видів спорту: гандбол, волейбол, футбол, настільний теніс та бокс. Працює 18 тренерів. Місто має 12 спортивних залів (зали площею не менше 162 кв.м.) і 1 нестандартне футбольне поле. На даний час місто налічує 25 спортивних та 25 спортивно-дитячих майданчиків [17].

Тернівська міська рада має власний веб-сайт (рисунк 2.4), де розміщує всю необхідну інформацію, що полегшує взаємодію з громадою: актуальні програми розвитку, бюджет, закупівлі, історію та атрибути міста, актуальні новини тощо.

На офіційному сайті для звернення громадян розміщено телефон та адресу електронної пошти. Також на сайті є посилання на Youtube та Facebook, де також розміщається актуальні новини громади.

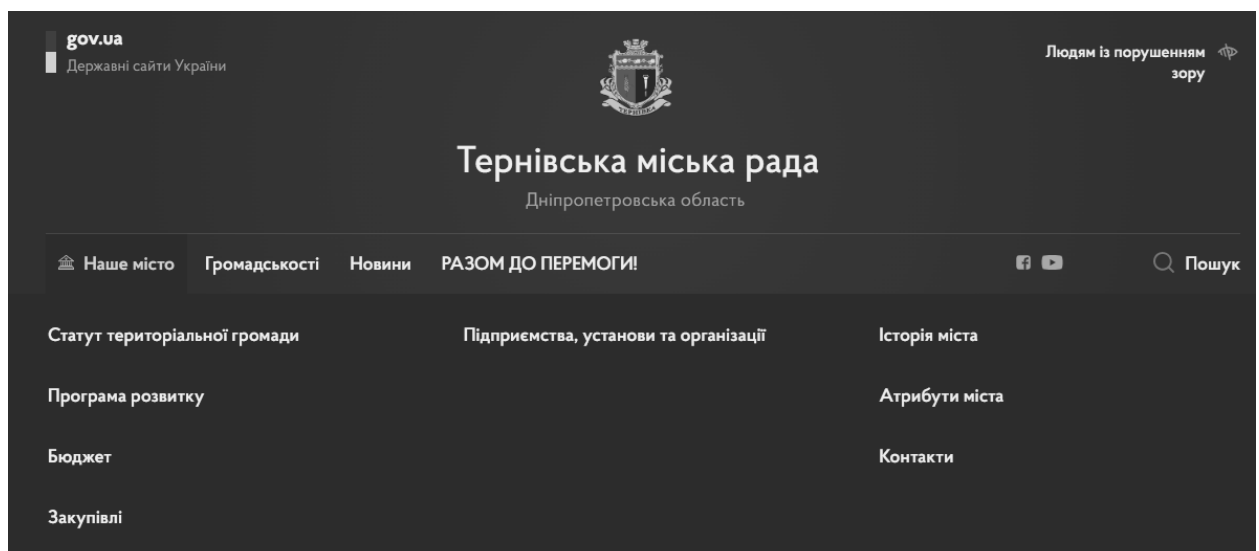

Рисунок 2.4 – Контактна інформація Тернівської міської ради [16]

З метою дослідження думки громадян щодо перспектив розвитку Тернівської громади було проведено опитування методом анкетування (ДОДАТОК А)

Результати опитування громадян показали, що більшість громадянам дійсно комфортно жити, але також більшість вважає, що у громаді немає перспектив для розвитку. На думку жителів громади на низькому рівні знаходяться такі показники громади: екологічний стан, умови для започаткування та ведення власного бізнесу. На середньому рівні: комунальні послуги, медичне забезпечення, інфраструктура відпочинку та дозвілля, безпека мешканців, можливість працевлаштування. На високому рівні: стан доріг, рівень задоволення культурних потреб, рівень надання освітніх послуг, робота дошкільних установ.

Також, переважна більшість громадян вважає, що розвитку громади заважає : відсутність можливості для самореалізації, забезпечення змістовного дозвілля, поширення злочинності, алкоголізму, наркоманії, відсутність зовнішніх та внутрішніх інвестицій, значна частка населення старшого працездатного віку.

Одними із найважливіших завдань, які необхідно здійснити для розвитку громади, на думку місцевих жителів : зменшення рівня безробіття, покращення водопостачання, розвиток малого та середнього бізнесу, розвиток сфери дозвілля та відпочинку.

На основі визначених статистичних даних та результатах опитування громадян (ДОДАТОК Б) ми створили SWOT-аналіз.

Таблиця 2.3. – Аналіз внутрішніх чинників Тернівської громади

Сильні сторони	Слабкі сторони
1.Наявність вільних земельних ділянок та виробничих приміщень для залучення інвесторів. 2.Сприятливі кліматичні умови для розвитку сільського господарства. 3.Корисні копалини на території громади. 4.Наявність жителів працездатного віку.	1.Наявність зон забруднення промислових підприємств. 2.Низький рівень внутрішніх та зовнішніх інвестицій. 3.Слаборозвинений туристичний потенціал. 4.Зростаючий рівень безробіття. 5.Забруднені водні об'єкти. 6.Будівництво і реконструкція систем водопостачання.

Продовження таблиці 2.3

5. Наявність в громаді освітніх закладів. Наявність навчального закладу з підготовки спеціалістів із середньо-спеціальною освітою. 6.Різноманітність культурного, освітнього життя територіальної громади. 7.Оптимальні ставки місцевих податків та зборів. 8. Культурно-історична спадщина. 9. Сприятливе географічне розташування у центрі промислового регіону. 10. Наявність доріг з твердим покриттям.	7.Нерозвинена сфера дозвілля та відпочинку в громаді 8.Застарілий житловий фонд. 9.Недостатньо розвинена мережа дозвілля та відпочинку 10.Незадовільна демографічна ситуація та стан здоров'я населення. 11.Низький рівень медицини, нестача спеціалістів та обладнання.
Можливості	Загрози
1.Залучення зовнішніх інвестицій. 2.Підвищення внутрішнього та зовнішнього попиту на сільськогосподарську продукцію, розвиток фермерських господарств. 3.Прийняття державних цільових програм, додаткове фінансування громади. 4.Зростання інтересу до культурної спадщини, розвиток туризму. 5.Припинення війни. 6.Створення умов для стимулювання та розвитку малого та середнього бізнесу. 7.Впровадження сучасних, відновлювальних джерел енергії. 8.Збільшення людських ресурсів міста за умови зростання внутрішньої міграції. 9.Наявність громадсько-активного прошарку населення.	1.Продовження війни. 2.Нестабільність зовнішнього та внутрішнього економічного середовища. 3.Нестабільна політична ситуація. 4.Нестабільність національної валюти. 5.Зростання тарифів на енергоносії для всіх категорій споживачів. 6.Продовження відтоку трудових ресурсів. 7.Високий рівень безробіття 9.Обмеженість місцевих коштів.

Отже, сильними сторонами Тернівської громади є вигідне географічне положення, наявність корисних копалин, сприятливі кліматичні умови, наявність вільних земельних ділянок та виробничих приміщень. Це великий

інвестиційних потенціал, що може забезпечити сталий розвиток громади. Тож, на території громади є існують умови для розвитку малого та середнього бізнесу, сільського господарства та фермерства.

Також, житловий фонд громади є застарілим і потребує розвитку. До того ж, через воєнні події, що стали причиною внутрішньої міграції населення на території громади перебуває близько 4 тисячі внутрішньо переміщених осіб. Тож є умови для розвитку будівництва.

Тобто громада має всі передумови для розвитку бізнесу та залучення інвестицій, що в свою чергу призведуть до збільшення робочих місць та вирішать проблему безробітності в громаді.

2.3 Стратегічні та оперативні цілі Тернівської територіальної громади

Стратегічне бачення Тернівської громади: інвестиційно-привабливе місто з розвиненою інфраструктурою та сприятливими умовами для розвитку бізнесу, мирне та безпечне місто, територія з високою якістю життя та комфортними умовами проживання громадян.

Місія:

- створити умови для підвищення якості життя та добробуту населення;
- розвиток громадських ініціатив;
- розвиток сфери дозвілля та відпочинку;
- підвищити економічну та соціальну привабливість міста;
- впровадити інноваційно-інвестиційну модель розвитку економіки;
- створити безпечні умови проживання громадян.

Таким чином, місія передбачає відповідні дії, що направлені на збереження вже існуючих конкурентних переваг і відображає сам процес стратегічного бачення:

- місцева влада створює комфортні умови для проживання мешканців;
- місцева влада проводить заходи, щодо покращення сфери дозвілля та відпочинку, а також стимулює розвиток громадських ініціатив;
- місто розвиває комунальну інфраструктуру, підвищує якість надання комунальних послуг;
- громада продовжуватиме розвивати та підтримувати малий та середній бізнес, залучати інвестиції;
- місцева влада здійснює заходи, направлені на диверсифікацію економіки, створюючи сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу, державного приватного підприємництва та залучення інвестицій;
- впроваджуються заходи, що забезпечують ефективну співпрацю та партнерство влади, громади та бізнесу;
- місто працює над покращенням екологічного стану навколишнього середовища;
- місто прагне досягти високих стандартів якості життя шляхом впровадження інноваційної освіти, якісно сфери охорони здоров'я. Розвиває рекреаційний потенціал та інфраструктуру відпочинку та розваг. Створює інфраструктуру для культурного, спортивного дозвілля та відпочинку;
- місто забезпечує безпечні умови життя населення за допомогою інноваційних технологій, що забезпечують відео фіксацію транспортного та пішохідного трафіку, а також дозволить здійснювати моніторинг діяльності комунальних служб, поліції та інших;
- громада, відкрита для родинного відпочинку та проведення дозвілля.

На основі результатів опитування громадян, соціально-економічного аналізу, SWOT-аналізу та SWOT-матриці були обрані три головні напрями розвитку Тернівської громади:

1. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГРОМАДИ

Потенціал, зовнішні та внутрішні фактори надають широкі можливості для розвитку конкурентоспроможності громади, становлення передумов для розвитку бізнесу.

2. СТВОРЕННЯ КОМФОРТНИХ ТА БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ЖИТТЯ У ГРОМАДІ

Поєднання спільних зусиль влади, громади та бізнесу з метою подолання негативних соціально-демографічних наслідків, поліпшити якість інфраструктурного, соціального забезпечення населених пунктів громади, і, відповідно, досягнення більш високих стандартів якості життя. Розроблення комплексної системи заходів, направлених на забезпечення контролю та координацію процесів, пов'язаних з безпекою життєдіяльності мешканців.

3. РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ

Благоустрій територій та об'єктів загального користування. Створення системи заходів направлених на розвиток об'єктів інфраструктури сфери дозвілля та відпочинку. Створення умов для розвитку громадських ініціатив, їх підтримка, надання можливості для самореалізації, а також забезпечення змістовного дозвілля.

Визначені стратегічні цілі, оперативні цілі та завдання описані у
ДОДАТОК В

Структура стратегічних та оперативних цілей Тернівської міської територіальної громади представлені на рисунку 2.5

Після затвердження міською радою Стратегії розвитку Тернівської міської територіальної громади її реалізація здійснюватиметься шляхом реалізації системи організаційних, фінансових та інформаційних заходів, що будуть здійснювати суб'єкти місцевого розвитку відповідно до таких положень, як План впровадження на перші три роки реалізації стратегії соціально-економічного розвитку громади, Річний план соціально-економічного розвитку, Стратегічно цілеспрямовані плани розвитку, Рішення органів місцевого самоврядування для досягнення стратегічних та оперативних цілей, що визначені у стратегії розвитку.

Рисунок 2.5 – Стратегічні та оперативні цілі Тернівської ОТГ

Сформовані стратегічні та оперативні цілі повністю відповідають Дніпропетровській регіональній стратегії розвитку, де стратегічними цілями на період з 2021 по 2027 визначено:

- посилення економічної конкурентоспроможності;
- екологічна та енергетична безпека;
- забезпечення якісних умов життя;

— розвиток людського потенціалу [30].

Аналізуючи актуальний Стратегічний план розвитку Тернівської громади на 2021-2025 рр. [29] можна виділити визначене стратегічне бачення громади, що характеризує майбутнє м. Тернівки, як європейське місто в якому панує комфорт і добробут, гавань комфортного життя, SMART-місто, зелене місто, затишний оазис промислової зони. Тож, відповідно і стратегічні цілі актуальної стратегії розвитку в основному направлені на підвищення рівня життя, забезпечення комфортних умов проживання та інноваційний розвиток на основі смарт-спеціалізації.

Але, на нашу думку, і думку громадян, що взяли участі у анкетуванні, місцева влада робила і робить достатньо для створення комфортних умов життя. Більшість опитуваних вважають громаду комфортною для життя, але також велика кількість людей не бачать перспектив для розвитку.

Тож, на нашу думку, основні зусилля громади повинні бути направлені на залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, стимулювання розвитку бізнесу, створення відповідних умов для малого та середнього бізнесу, стимулювання розвитку громадських ініціатив, розбудову інфраструктури дозвілля. Як вже згадувалось, Тернівка є монопрофільним містом, тобто більшість відсотків працездатного населення зайнято в сфері вугледобування, але ж поклади кам'яного вугілля не безмежні і настане час, коли шахти припинять свою роботу, а більшість кваліфікованих кадрів гірничодобувної сфери залишаться без роботи. Тож, місцева влада повинна попередити проблему стрімкого зростання безробіття та «відтоку мізків» і залучити до громади інвестиції, що рухатимуть економіку вперед і надаватимуть робочі міста для населення громади (в тому числі і внутрішньо переміщеним особам, що проживають на території громади).

Також, в громаді існує проблема старіння населення, причиною цього стає те, що енергійна молодь не бачить у місті перспектив для розвитку і мігрує до обласних центрів, де знаходить умови для самореалізації та перспективи розвитку. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що головне завдання

місцевої влади - повернути молодь у громаду, створити належні умови для їх розвитку та сповільнити відтік кваліфікованих кадрів. Адже саме працездатна та ідейна молодь здатна зрушити розвиток громади з мертвої точки.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОНОЗУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

3.1. Основні недоліки системи планування та прогнозування розвитку регіонів

На сьогоднішній день диспропорційний розвиток регіонів України є однією з найголовніших проблем. Проведена реформа децентралізації значно вплинула на подолання цієї проблеми: почали утворюватися об'єднані територіальні громади, а місцева влада отримала більш ширші повноваження. Такі зміни позитивно вплинули на розвиток регіонів, місцева влада, знаючи актуальні проблеми громади, більш ефективно витрачає місцевий бюджет, направляючи кошти у проблемні сфери.

Процеси децентралізації підтвердили як важливість системи планування та прогнозування для розвитку територій, так і те, роль цих процесів дуже велика і, нажаль, в Україні система планування та прогнозування не є досконалою і потребує змін та доопрацювання.

До основних проблем планування у напрямку публічного управління варто віднести:

- недосконалість існуючої нормативно-правової бази;
- безсистемне формування та реалізація стратегій;
- несумісність стратегій на різних рівнях публічного менеджменту[31].

Наявний досвід використання стратегічного планування соціально-економічного регіонального розвитку в Україні показує, що хоча і існує велика кількість стратегій, концепцій, затверджених планів і програм, більшість з них є нездійсненими. Отже, розроблена стратегічна документація не є цілісною системою, а більшість цілей, сформованих в цих документах, взагалі не взаємопов'язані. Більшість з цих затверджених документів не підлягають

коригуванню і часто поступово перестають відповідати потребам поточного розвитку регіону та громади. Також відсутня цілісна система контролю з чітко визначеною системою оцінки реалізації запропонованих стратегічних планів, тому ці плани є переважно формальними [31].

Основні виклики, що виникають саме перед міськими, селищними, сільськими громадами у процесі стратегічного планування представлені на рисунку 3.1.

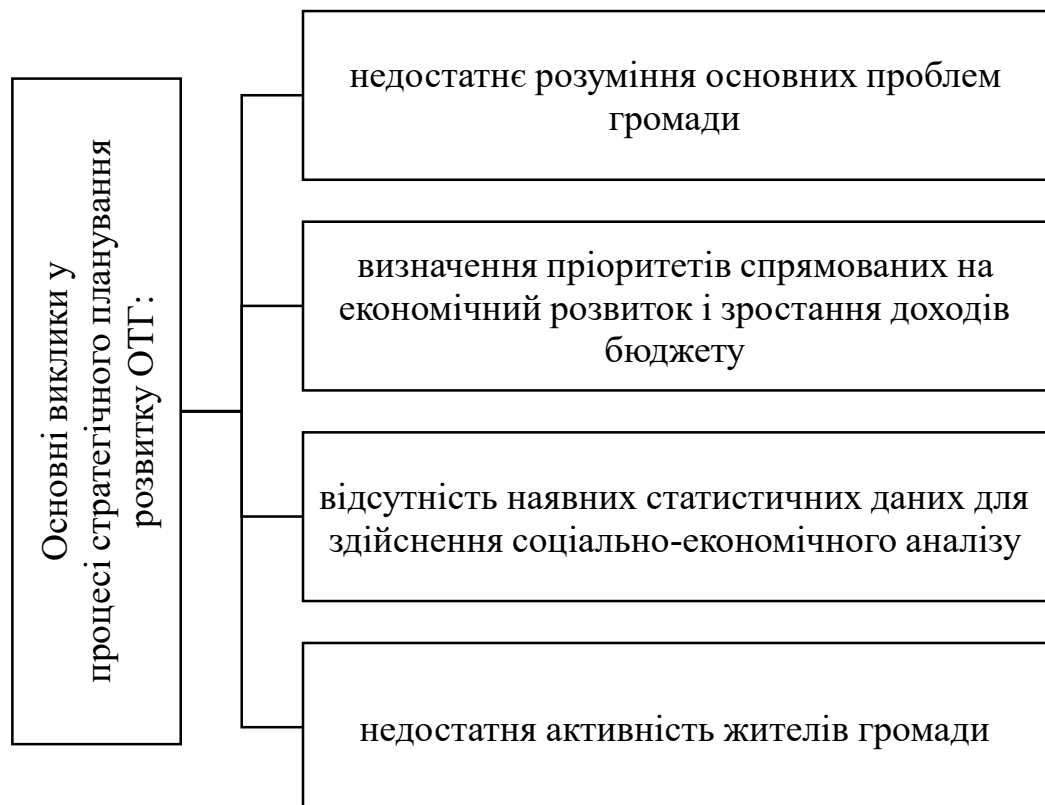

Рисунок 3.1 – Основні виклики у процесі стратегічного планування розвитку ОТГ [8]

Тож, можна сказати, що перелічені виклики, що постають перед громадами, що знаходяться у процесі розроблення Стратегії розвитку можуть стати причиною визначення неправильних пріоритетів розвитку та неефективному використанні коштів місцевих бюджетів.

Основними типовими недоліками стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні є:

- відсутність єдиного підходу до формування стратегії розвитку ОТГ;
- сформовані у відповідних стратегічних документах стратегічні та оперативні цілі соціально-економічного розвитку ОТГ є неузгодженими, відповідні зміни не враховані;
- відсутність якісної системи моніторингу виконання стратегічних документів;
- необґрунтованість розроблених стратегій та планів соціально-економічного розвитку ОТГ [25, с. 173].

Отже, відсутність системності у процесі розробки стратегій розвитку ОТГ, недосконалість системи моніторингу, оцінки ефективності та результативності визначених стратегією стратегічних та оперативних цілей громади вказують на необхідність вдосконалення процесу стратегічного планування соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Одним з висновків такого стану системи стратегування є необхідність його цифровізації, яка інструментально забезпечить системний підхід до технологій стратегування. В такій технології територія, регіон є вбудованими в стратегічну матрицю держави системно - промисловою, аграрною, науковою, знаннєвою стратегією. З точки зору управлінської науки цифровізація регіонального менеджменту стане інструментом створення життєздатної загальнодержавної стратегії, як і реалістичних так і ресурсно, інформаційно та технологічно забезпечених стратегій розвитку територій та регіонів.

3.2. Шляхи удосконалення системи планування та прогнозування регіонального розвитку

Під час процесу стратегічного планування розвитку українських громад основна увага приділяється формулюванню стратегії соціально-економічного розвитку, але лише плану реалізації стратегії недостатньо.

Дослідження та аналіз подібних стратегій, планів їх впровадження та результати виконання вказують на недосягнення визначених цілей [26].

Тому, необхідно запровадити прозору систему ідентифікації об'єктів підтримки, яка повинна вміщувати в себе адміністративно-територіальний поділ і систему показників стратегічного соціально-економічного розвитку території громад. Застосування відповідного класифікатору адміністративно-територіальних одиниць ЄС (Nomenclature of Territorial Units for Statistics, NUTS) дозволить знайти єдині цільові індикатори, відповідно до яких буде здійснюватися регулярний моніторинг і звітність, а головне - сприятиме підвищенню рівня прозорості у процесі розподілу місцевих бюджетів [9, с. 93].

З метою удосконалення української системи стратегічного планування і прогнозування важливо:

- реалізація довгострокового стратегічного планування;
- планування та прогнозування довгострокової стратегії розвитку;
- оптимізація відповідної стратегічної документації;
- гарантування відкритості та прозорості процесу розробки документів довгострокового стратегічного планування на основі розробленої єдиної бази методів;
- формування зв'язку між довго- та середньостроковими стратегічними та оперативними цілями, їх завданнями, їх ресурсозабезпеченням та програмними документами з посиленням дисципліни виконання;
- підвищення статусу документів стратегічного планування;
- формування системи участі громади у процесі розробки Стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ;
- формування системи моніторингу суспільного розвитку та якості життя населення в результаті реалізації Стратегії соціально-економічного розвитку громади [9, с. 88].

Впровадження інтегрованих підходів, що забезпечуватимуть надання публічних послуг своєму населенню є необхідним для соціально-економічного розвитку територій субнаціонального рівня [25].

Впровадження стратегій, які повинні передбачати інтегрований розвиток. Реалізація концепції територіально-спрямованого втручання, що мають базуватися на національній владі чи наднаціональних структурах (place-based approaches) є одним із шляхів формування стратегічних напрямів європейського соціально-економічного регіонального розвитку.

Інтегровані територіальні стратегії:

- створюються на довгий термін з метою зменшення впливу проблем на національному, регіональному чи міському рівнях;
- містять в собі інтегрований, територіально-спрямований набір публічних товарів та послуг, створених та реалізованих шляхом визначення та поєднання місцевих сильних сторін та досвіду через політичні інституції, встановлення зв'язків з іншими регіонами;
- передбачають, що відповідні ресурси залучатимуться на територію через багаторівневу систему управління, яка відповідатиме умовам рішення проблем та сформованій для цього системі, і має направлятись від вищих територіальних рівнів влади до нижчих [25, с. 196].

Для того, щоб вдосконалити процес стратегічного планування соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні необхідно оновити відповідну законодавчу базу. Крім того, не менш важливою є організація чіткої системи взаємодії органів державної та місцевого влади з питань реалізації стратегічного планування соціально-економічного розвитку ОТГ. У процесі формування та реалізації стратегій розвитку ОТГ необхідним є те, щоб підготовлені фахівці мали повне розуміння функцій, процесів, принципів та методів стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад, а також були здатні здійснювати стратегічне планування для вирішення практичних питань розвитку українських ОТГ.

Тому, для підвищення якості підготовки ефективних управлінських рішень в процесі стратегічного планування важливою є процедура підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб, що беруть участь у здійсненні стратегічного планування розвитку громад з метою, дослідження та застосування внутрішнього та зарубіжного досвіду щодо визначення цілей, стратегічних пріоритетів і конкретних заходів з їх реалізації під час розроблення стратегій розвитку територіальних громад, та щодо проведення моніторингу, оцінки ефективності та результативності їх реалізації.

Крім того, посилення відповідальності органів місцевого самоврядування за забезпечення якості підготовки управлінських рішень у процесі стратегічного планування має важливі наслідки для розвитку територіальних громад. Тому, формуванню умов для їх підготовки органами місцевої влади повинна бути приділена особлива увага. До того ж, слід ураховувати чинники, що впливають на процес розробки та прийняття таких рішень, основні чинники зазначені на рисунку 3.2.

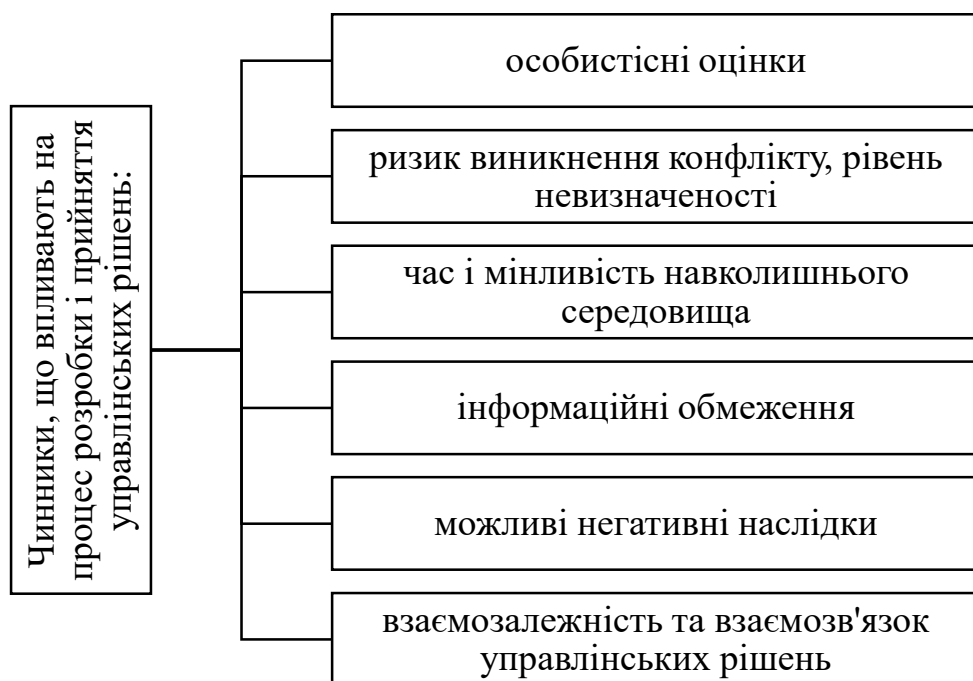

Рисунок 3.2 – Чинники, що впливають на процес розробки і прийняття управлінських рішень [5, с. 207]

Вивчаючи поняття місцевого самоврядування, можна зробити висновки, що визначення місцевого самоврядування у Конституції України та у відповідному законі не повною мірою розкриває його значення та зміст. Тому, на нашу думку, це поняття слід розглядати у двох напрямках: як принцип організації державного управління на містах та як територіальну самоорганізацію населення. Тож, місцеве самоврядування повинно відповідати на два головних запити:

- реалізація права громадян на участь в місцевому управлінні;
- створення ефективних представницьких органів місцевої влади, що забезпечуватимуть інтереси розвитку держави та задовольнятимуть основні потреби громадян.

Сучасна ситуація в Україні свідчить про те, що ступінь адаптації громадської спільноти до представницького врядування залежить від рівня загального розвитку громад. Тобто, адаптація посттоталітарного суспільства значною мірою залежить від позиції громадянина у системі влади, а також його спроможність контролювати владу.

Тож, на нашу думку, роль громадянина у місцевому самоврядуванні має підвищуватись. Необхідно мотивувати населення громади брати участь у процесі розробки Стратегії розвитку громади за для отримання комплексного розуміння основних проблем громади. Необхідно, також, створити систему, яка заохочуватиме активну участь населення у житті громади.

ВИСНОВКИ

Сучасна система планування та прогнозування в Україні знаходиться у процесі становлення, виносячи уроки з радянського минулого і вбачаючи своє майбутнє в Європейському Союзі.

Час панування радянської влади характеризувався розвитком моделі директивної планової економіки. В той час стратегічне планування прийняло форму розроблення планів розвитку економіки на кожні 5 років, тому і отримало назву - «п'ятирічка». Основними цілям «п'ятирічок» були: прискорена індустріалізація, створення закритого мілітаризованого суспільства, що було б здатне витримати зовнішню ізоляцію та довготривалі війни. Прийняті політичні рішення були катастрофічними та ірраціональними та призвели до катастрофічних наслідків – розорення села та страшний голодомор. І навіть проведення «перебудови» М. Горбачова основою метою якої було збільшення рентабельності підприємств шляхом децентралізації процесу планування виробництва було неспроможне подолати руйнівний вплив радянського бюрократичного апарату. Навіть здобувши незалежність Україні продовжувала і багато в чому продовжує жити відповідно до модифікованої радянської моделі.

Зламний момент у регіональному розвитку та управлінні держави відбувся 2014 року, коли розпочалась реформа децентралізації. Державна політика України у сфері місцевого самоврядування почала спиратися на інтереси жителів територіальних громад і передбачала децентралізацію влади, тобто повноваження органів місцевого самоврядування стали значно ширшими. Було затверджено новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня та було прийнято ряд законодавчих актів, що створило стійке підґрунтя для наступних кроків реформування розвитку територіальних громад. Отже, кожен з цих історичних етапів зробив свій внесок у створення сучасної системи планування та прогнозування регіонального розвитку України.

Стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіонів визначається як процес передбачення майбутнього та його досягнення, що включає в себе процес розробки, затвердження та реалізацію стратегії і стратегічного плану соціально-економічного розвитку регіонів, охоплює систему короткострокових, середньострокових та довгострокових планів. Стратегічне планування на рівні громади допомагає визначити основні пріоритети, спланувати дії, узгодивши їх між усіма зацікавленими сторонами, розрахувати ресурси, що необхідні для виконання поставлених завдань, і головне – спрямувати зусилля на покращення якості життя в регіоні.

Можна виділити основні переваги стратегічного плану: чітке визначення напрямку подальшого розвитку, визначення основних сильних та слабких сторін, а також проблем та можливостей регіону, ухвалення ефективних управлінських рішень, ефективне управління ресурсами, інвестиціями, ефективне залучення людських ресурсів шляхом поділу завдань між підрозділами, втілення бачення на практиці шляхом перетворення стратегічних цілей на оперативні.

Основними етапами стратегічного планування є: підготовка до стратегічного планування, аналіз поточного стану в громаді, розроблення стратегії, обговорення та ствердження стратегії, реалізація стратегії, моніторинг та оцінка.

Суб'єктами процесу планування, прогнозування та розроблення програм соціально-економічного розвитку регіонів України є органи влади, що розробляють, затверджують та створюють програмні та прогнозні документи. До них відносяться : Кабінет Міністрів України, Мінекономіки, Мінфін, Мінсоцполітики та інші центральні органи виконавчої влади, Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування.

Систему документів з планування та прогнозування в Україні складають короткострокові, середньострокові та довгострокові документи, в яких визначаються цілі та пріоритети подальшого соціально-економічного

розвитку та ряд заходів, що необхідно здійснити для їх реалізації. До базових документів матриці регіонального управління і планування належать ЗУ «Про засади державної регіональної політики», Постанова КМУ «Про розроблення прогнозних та програмних документів економічного та соціального розвитку та складання проекту державного бюджету», ЗУ «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України», Постанова КМУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних і програмних документів соціально-економічного розвитку ОТГ» та інші.

Сучасна система планування та прогнозування в Україні не є ідеальною та потребує вдосконалення. Для вирішення основних проблем ми пропонуємо звернути увагу за кордонний досвід, а саме досвід США, Канади, Франції, Польщі, Японії та Китаю. Їх система планування та прогнозування характеризується застосуванням довгострокового бюджетного планування. В цих країнах добре сформована нормативно-правова база документів з регіонального розвитку. Налагоджена система моніторингу та оцінки ефективності (на основі системи показників економічної ефективності, інвестиційного розвитку, розвитку ринку праці, інфраструктури, енергоефективності, фінансової самодостатності), а також є активне залучення громадської спільноти. Тож, закордонний досвід може слугувати прикладом для вирішення актуальних проблем здійснення сучасного планування та прогнозування в Україні, а також вдосконалення нормативно-правової бази та організаційного забезпечення

Одним із основних інструментів системи ефективного планування та прогнозування є стратегія розвитку. Станом на 1 січня 2022 року загальна кількість об'єднаних територіальних громад (далі - ОТГ) склала 1438. З них 1242 об'єднані територіальні громади (87%) мають затверджені Стратегії розвитку або знаходяться на стадії їх розробки, але також є області, в яких знаходиться частка громад, що не розпочала розроблення власних Стратегій

розвитку є високою, серед них: Одеська, Закарпатська, Львівська, Хмельницька та Дніпропетровська.

З метою виявлення основних проблем та шляхів удосконалення процесу планування та прогнозування регіонів України досліджено процес стратегічного планування на прикладі Тернівської територіальної громади. У ході дослідження основних соціально-економічних показників громади та аналізу результатів анкетування населення, була створена матриця SWOT-аналізу, в якій було виявлено основні сильні та слабкі сторони громади, а також головні загрози та можливості. В результаті дослідження було визначено основні стратегічні цілі: розвиток економічного потенціалу громади, створення комфортних та безпечних умов життя у громаді, розвиток громадських ініціатив, а також визначені оперативні цілі та завдання.

Розроблена стратегія є удосконаленою версією актуальної Стратегії розвитку громади, що, на відмінну від наявної актуальної стратегії, повністю відповідає регіональній стратегії розвитку, а також, зорієнтована на думку громадян та направлена на вирішення головних проблем громади, серед яких: необхідність залучення інвестицій, сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, реконструкція та заміна системи водопостачання, підвищення рівня безпеки в громаді та розвиток інфраструктури дозвілля та відпочинку.

Тобто, аналіз існуючої Стратегії розвитку Тернавської громади допоміг виявити основні виклики у процесі стратегічного планування розвитку ОТГ: недостатнє розуміння основних проблем громади, визначення пріоритетів спрямованих на економічний розвиток і зростання доходів бюджету, відсутність наявних статистичних даних для здійснення соціально-економічного аналізу, недостатня активність жителів громади.

Основними типовими недоліками стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні є: відсутність єдиного підходу розробки Стратегії розвитку ОТГ, неузгодженість сформованих стратегічних цілей соціально-економічного розвитку ОТГ у відповідних стратегічних документах, а також неврахування у них актуальних змін, відсутність якісної

системи моніторингу виконання стратегічних документів, необґрунтованість визначених стратегій та планів соціально-економічного розвитку ОТГ свідчить про формальний підхід у створенні стратегій і найчастіше формальне ставлення до процесів їх втілення.

Дослідження показало, що не визначається момент бачення середньо- і довгострокового майбутнього територіальної громади у контексті розвитку системи більш високого порядку – регіону, держави. Публічний менеджмент територіальної громади потребує зміни філософії врядування на основі розуміння соціально-економічних процесів, що відбуваються в територіальній громаді в межах більш широкого контексту – формування і реалізації стратегій. Постає питання формування стратегічного мислення в управлінні майбутнім території, регіону. Процес формування стратегічного мислення включає два нерозривно пов'язані напрямки. З одного боку - оволодіння суб'єктами управління територіальною громадою, регіоном інструментами стратегування, планування і прогнозування розвитку території. З іншого - засвоєння практик, оволодіння технологіями і інструментами реалізації стратегій.

З метою удосконалення системи стратегічного планування і прогнозування в Україні важливим є: впровадження довгострокового стратегічного планування на основі визначених державних та регіональних напрямках та цілях, удосконалення планування та прогнозування в межах довгострокової стратегії розвитку застосовуючи єдину систему стратегічного планування, оптимізація відповідної стратегічної документації, а саме впорядкування нормативно-правового забезпечення щодо розробки та реалізації стратегічного планування, чітке регламентування та змістовне деталізування процесу розробки стратегій громад, чітке визначення повноважень органів місцевого самоврядування у цій сфері, введення обов'язкового стратегічного планування в усіх громадах, гарантування відкритості та прозорості процесу розробки довгострокових документів стратегічного планування на основі сформованої єдиної бази методів,

формування зв'язку між довго- та середньостроковими стратегічними та оперативними цілями, їх завданнями, їх ресурсозабезпеченням та програмними документами з посиленням дисципліни виконання, підвищення статусу документів стратегічного планування, формування системи залучення населення громади до процесів розробки Стратегії, формування системи моніторингу суспільного розвитку та якості життя населення в результаті реалізації Стратегії соціально-економічного розвитку громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бриль М. Стратегія – основа становлення та розвитку ОТГ. Місцеве самоврядування. 2018. № 5. URL: [https://i.factor.ua/ ukr /journals/ms/2018/ may/issue-5 / article-36538.html](https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2018/may/issue-5/article-36538.html) (дата звернення: 13.10.2022)
2. Бюджет Тернівської міської територіальної громади на 2022 рік. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/04591000000/info/indicators?year=2022&month=8> (дата звернення 26.10.2022)
3. Волошин О. Р., Галайко Н. В. Математика для економістів: словник економічних термінів. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream.pdf> (дата звернення 27.10.2022)
4. Грабовецкий Б. Є. Навчальний посібник. Вінниця: ВФ ТАНГ. – 2000р. URL: <https://buklib.net/books/21986>
5. Дегтяр А. О., Степанов В. Ю., Тарабан С. В. Управлінські рішення в органах державної влади: монографія / за заг. ред. А. О. Дегтяра. Харків, 2010. 276 с
6. Енциклопедія державного управління. В 8 т. Т. 5. Територіальне управління / за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. 408 с.
7. Євтушенко О. Н., Ємельянов В. М., Андріяш В. І. Муніципальний менеджмент : підручник. Миколаїв, 2016. 404 с.
8. Інформаційна довідка щодо Стратегій розвитку територіальних громад. 2022 р. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/strategichne-planuvannya-na-miscevomu-rivni-infodovidka-standom-na-01.01.2022.pdf> (дата звернення: 29.10.2022)
9. Ісаєва Н. Шляхи вдосконалення системи стратегічного планування в Україні на сучасному етапі. Економічний вісник. 2015. №4. С.88-96. URL:

https://ev.nmu.org.ua/docs/2015/4/EV20154_088-096.pdf (дата звернення: 30.10.2022)

10. Історія міст і сіл Української РСР: Тернівка, Павлоградський регіон, Дніпропетровська область. URL: <http://ukrssr.com.ua/dnipro/pavlogradskiy/ternivka-pavlogradskiy-rayon-dnipropetrovsk-oblast>

11. Консолідована фінансова звітність ПрАТ «ДТЕК Павлоградвугілля». 1 вересня 2022 р. URL: <https://energo.dtek.com/>

12. Крупко В. Концептуалізація ідеї, стратегічне планування, медійний супровід фестивальних заходів в Україні: проектні рекомендації. – 2022. URL: <https://er.ucu.edu.ua/handle/1/3074>

13. Латинін М. А., Лозинська Т. М., Дунаєв І. В. Стратегічне планування : навч. посіб. / за заг. ред. О. Ю. Амосова. Харків, 2013. 248 с.

14. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад. Міністерство розвитку громад та територій України. 2021 р. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/10/metodychni-rekomendacziyi-shhodo-poryadku-rozroblennya-zatverdzhennya-realizacziyi-provedennya-monitoryngu-ta-ocziynyuvannya-realizacziyi-strategij-rozvytku-terytorialnyh-gromad-1.pdf>

15. Методичні рекомендації щодо стратегічного планування в громадах. ОТГ асоціація. 2018. URL: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%A1%D0%9F-%D0%9E%D0%A2%D0%93-%D1%81%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BE-2018-5.pdf> (дата звернення 27.10.2022)

16. Офіційний веб-сайт Тернівської міської ради. URL: <https://ternivka-rada.dp.gov.ua/#> (дата звернення 30.10.2022)

17. Паспорт міста Тернівка. 2018. URL: https://web.archive.org/web/20220322164133/http://tern.gov.ua/suchasna_ternivk

18. Пастух К. В. Прогнозування, програмування, планування у публічному управлінні : Університетські наукові записки, Хмельницький, 2020, № 2 (74) – 204 с.
19. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 02.12.2012 р. № 1602–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (дата звернення: 10.10.2022)
20. Про децентралізацію. Прес-центр ініціативи «Децентралізація влади». URL: <https://decentralization.gov.ua/>
21. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
22. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021—2027 роки: Постанова КМУ від 05 серпня 2020 р. №695. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>
23. Проектний менеджмент: регіональний зріз: навчальний посібник / Бутко М. П. та ін. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 416 с.
24. Розробка стратегій розвитку міст в Україні: інструкція та огляд практик. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/530/PLEDDG_strategic_planning.pdf (дата звернення: 13.10.2022)
25. Романюк С. А. Теорія та практика стратегічного управління : монографія. Київ : НАДУ, 2019. 232 с.
26. Софій О. З. Стратегічне планування: радянське минуле і європейське майбутнє. 2019. URL: <https://bloggers4gg.org.ua/2019/05/strategichne-planuvannya-radyanske-minule-ta-yevropejske-majbutnye/> (дата звернення 25.10.2022)
27. Стратегічне планування / за заг. ред. О. Ю. Амосова. 2-ге вид. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2013. 248 с.

28. Стратегічне планування в секторі охорони здоров'я в об'єднаних територіальних громадах. Програма «U-LEAD з Європою». 2019. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/495/strategic_planning_for_web_new2.pdf
29. Стратегічний план розвитку Тернівської міської територіальної громади на 2021-2025 pp. URL: <https://ternivka-rada.dp.gov.ua/razom-doperehogi#>
30. Стратегія розвитку Дніпропетровської області на 2021-2027: Розпорядження Дніпропетровської ОДА від 07 серпня 2020 р. № 624-24/VII URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/plan-realizacziyi-strategiyi-regionalnogo-rozvytku-dnipropetrovskoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku-na-2021-2023-roky.pdf>
31. Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція / М. І. Зверяков, Н. О. Кухарська, Н. А. Клевцевич, О. С. Шараг. Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. 241 с.
32. Тернівська територіальна громада. Прес-центр ініціативи «Децентралізація». URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada/3692> (дата звернення 27.10.2022)

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Опитувальний лист для мешканців Тернівської міської територіальної
громади

1. Стать:

- а) чоловік;
- б) жінка.

2. Вік: _____

3. Рід занять:

- а) студент;
- б) найманий робітник;
- в) підприємець;
- г) службовець;
- д) пенсіонер;
- е) безробітний.

4. Якими із нижче запропонованих тверджень Ви б охарактеризували
Тернівську громаду :

- а) тут комфортно жити мені;
- б) я хочу, щоб тут жили мої діти;
- в) я просто змушений тут жити;
- г) тут є де і як себе реалізувати;
- д) тут не має перспектив для розвитку;
- е) я точно вийду звідси при найменшій можливості;
- ж) я рекомендую свою громаду для проживання своїм знайомим.

5. Чи маєте Ви тут власну нерухомість?

- а) так;
- б) планую придбати;
- в) ні;
- г) планую продати.

6. Оцініть нинішній стан показників громади: КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ
від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

7. Оцініть нинішній стан показників громади: СТАН ДОРІГ

від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

8. Оцініть нинішній стан показників громади: РІВЕНЬ ЗАДОВОЛЕННЯ
КУЛЬТУРНИХ ПОТРЕБ

від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

9. Оцініть нинішній стан показників громади: МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

10. Оцініть нинішній стан показників громади: РІВЕНЬ НАДАННЯ
ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

11. Оцініть нинішній стан показників громади: РОБОТА ДОШКІЛЬНИХ
УСТАНОВ

від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

12. Оцініть нинішній стан показників громади: ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН

від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

13. Оцініть нинішній стан показників громади: ІНФРАСТРУКТУРА
ВІДПОЧИНКУ ТА ДОЗВІЛЛЯ

від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

14. Оцініть нинішній стан показників громади: БЕЗПЕКА МЕШКАНЦІВ

від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

15. Оцініть нинішній стан показників громади: **УМОВИ ДЛЯ ЗАПОЧАТКУВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ ВЛАСНОГО БІЗНЕСУ**
від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

16. Оцініть нинішній стан показників громади: **МОЖЛИВІСТЬ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ**
від 1 (незадовільно) до 5 (відмінно)

17. Що на Вашу думку заважає розвитку громади ?

- а) недостатня громадська ініціативність та активність мешканців;
- б) безробіття;
- в) відсутність можливості для самореалізації, забезпечення змістовного дозвілля;
- г) несприятливі умови для розвитку підприємництва;
- д) забрудненість довкілля;
- е) забрудненість питної води;
- ж) недостатня інформованість про громаду за її межами;
- з) поширення злочинності, алкоголізму, наркоманії;
- и) зношеність інженерних мереж (водопостачання, водовідведення);
- к) недостатня підприємливість мешканців громади;
- л) відсутність зовнішніх інвестицій;
- м) відсутність внутрішніх інвестицій;
- н) низька якість (відсутність) дорожнього покриття між населеними пунктами в громаді;
- о) значна частка населення старшого працездатного віку;
- п) низька якість дошкільної освіти;
- р) низька якість середньої освіти;
- с) інше: _____

18. Виберіть 3 найбільш ПРІОРИТЕТНІ завдання, які необхідно здійснити для розвитку громади:

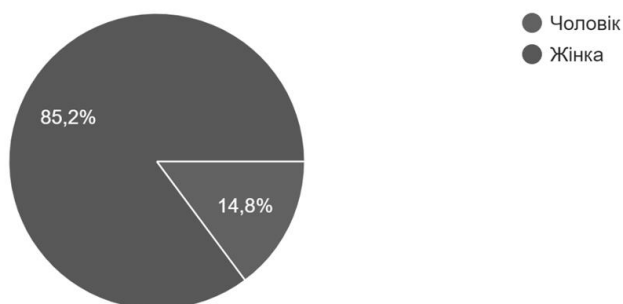
- а) зменшення рівня безробіття;
- б) покращення водопостачання;
- в) покращення водовідведення;
- г) ремонт вулиць;
- д) ремонт доріг між поселеннями громади;
- е) розвиток малого і середнього бізнесу;
- ж) благоустрій громади;
- з) покращення освітлення;
- и) розвиток сфери дозвілля (відпочинок, спорт);
- к) сприяння розвитку промислових підприємств;
- л) підтримка розвитку сільського господарства;
- м) залучення інвестицій.

ДОДАТОК Б

Результати анкетування мешканців Тернівської міської територіальної громади

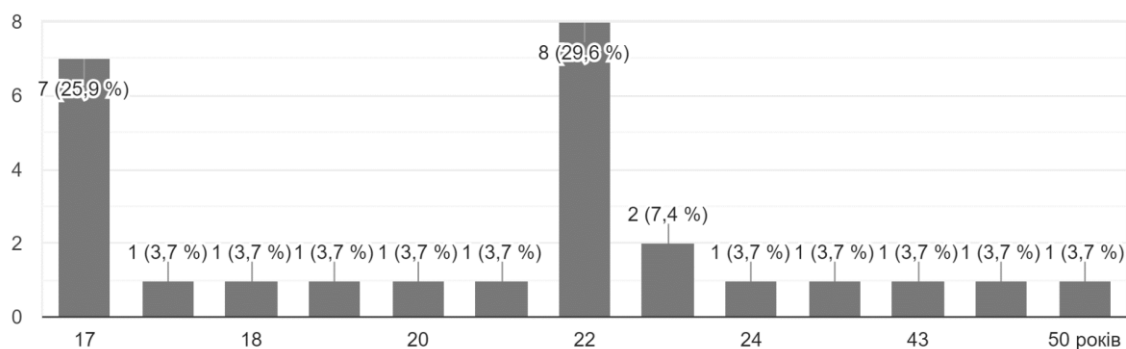
Стать

27 ответов

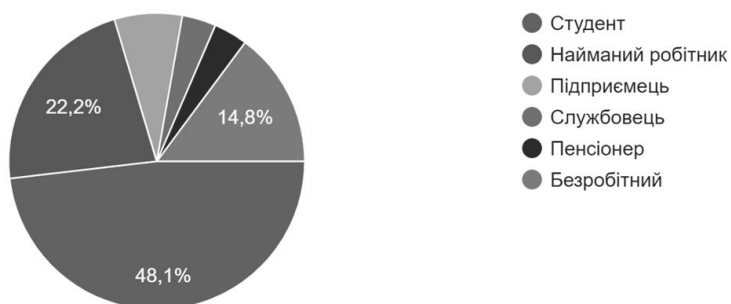
Вік

27 ответов

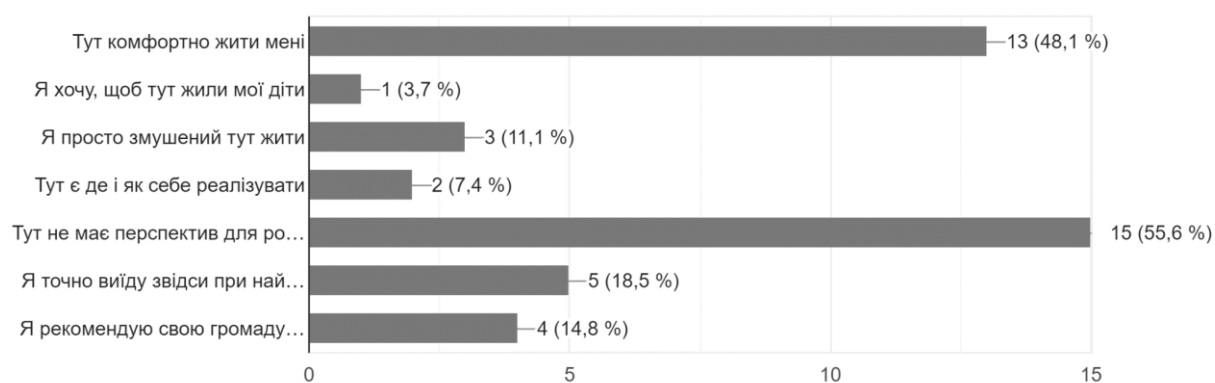
Рід занять

27 ответов

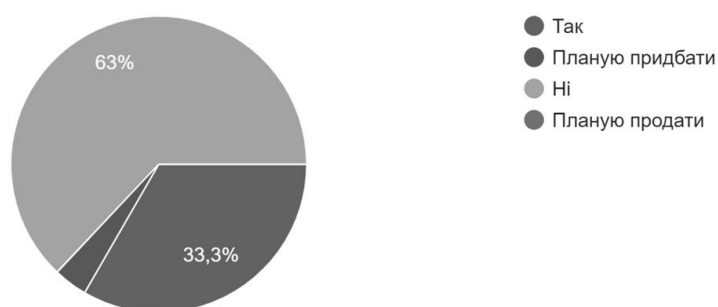
Якими із нижче запропонованих тверджень Ви б охарактеризували Тернівську громаду :

27 ответов

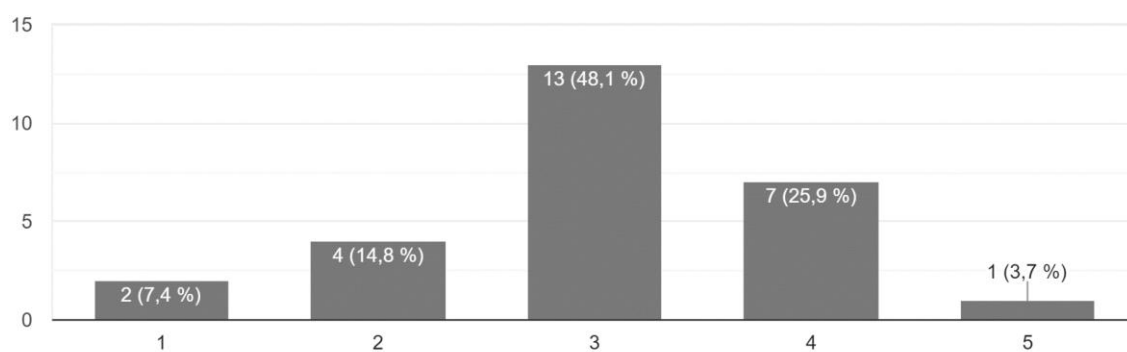
Чи маєте Ви тут власну нерухомість?

27 ответов

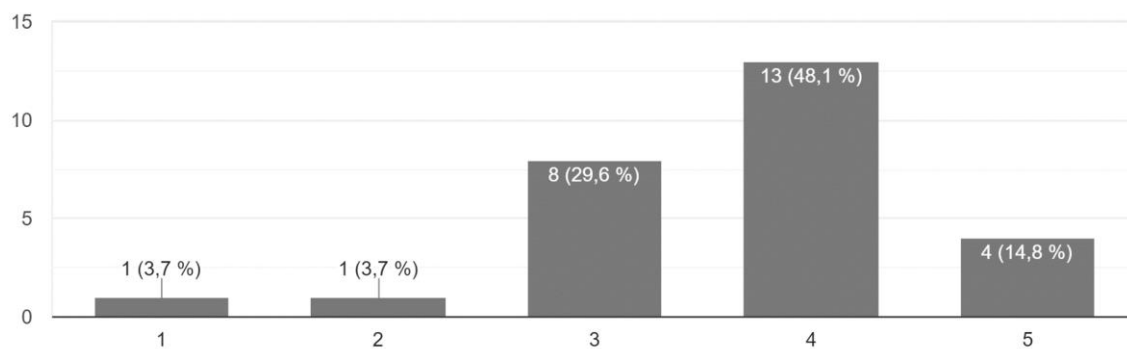
Оцініть нинішній стан показників громади: КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ

27 ответов

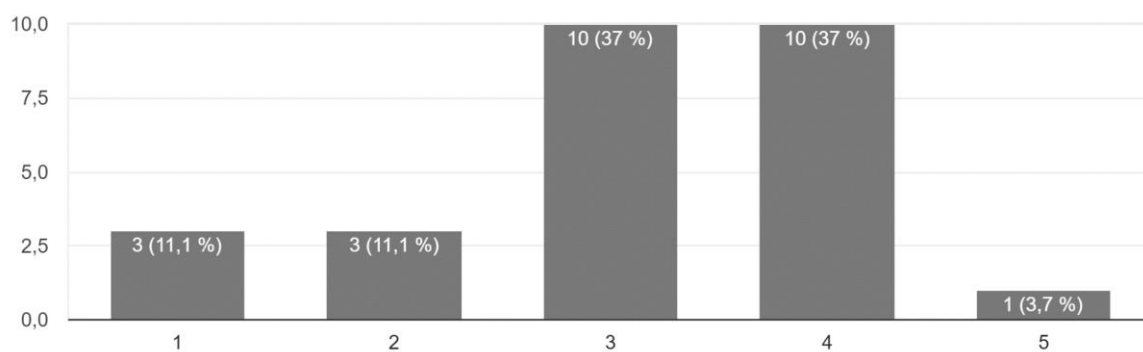
Оцініть нинішній стан показників громади: СТАН ДОРІГ

27 ответов

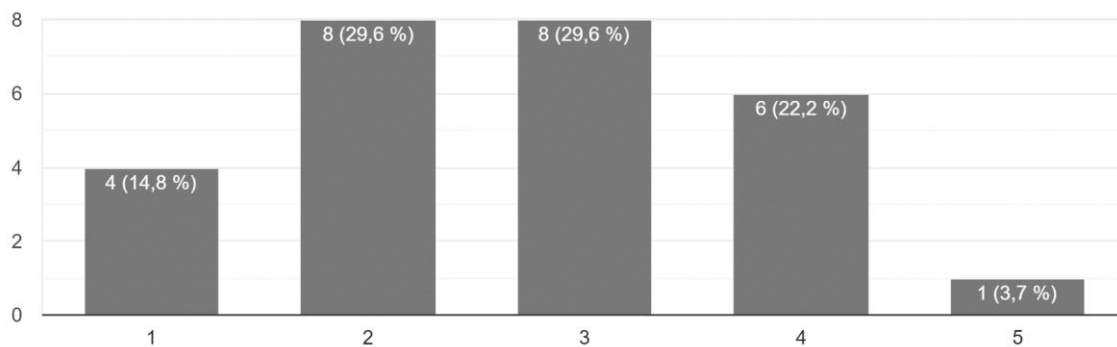
Оцініть нинішній стан показників громади: РІВЕНЬ ЗАДОВОЛЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ПОТРЕБ

27 ответов

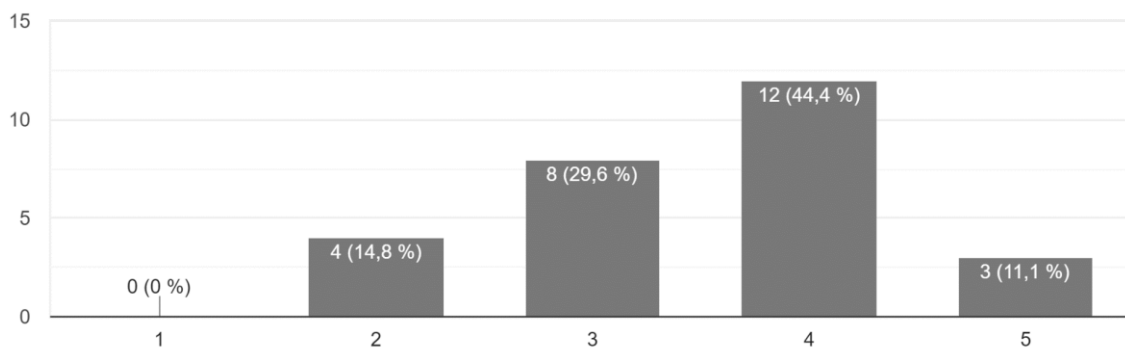
Оцініть нинішній стан показників громади: МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

27 ответов

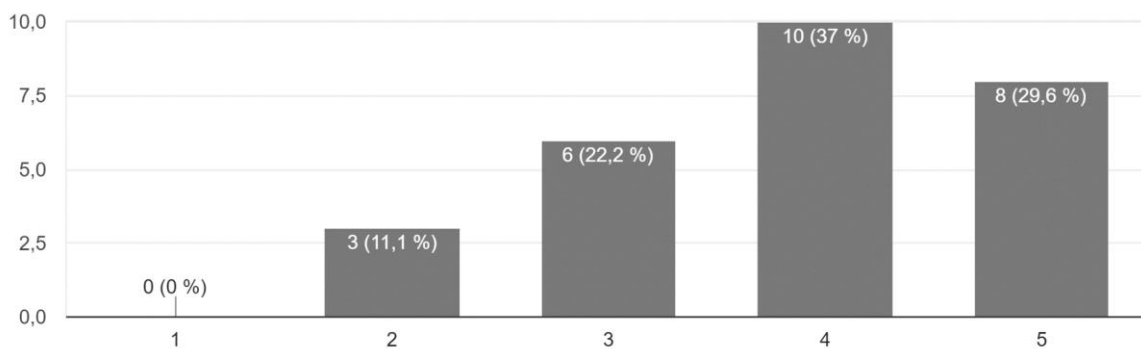
Оцініть нинішній стан показників громади: РІВЕНЬ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

27 ответов

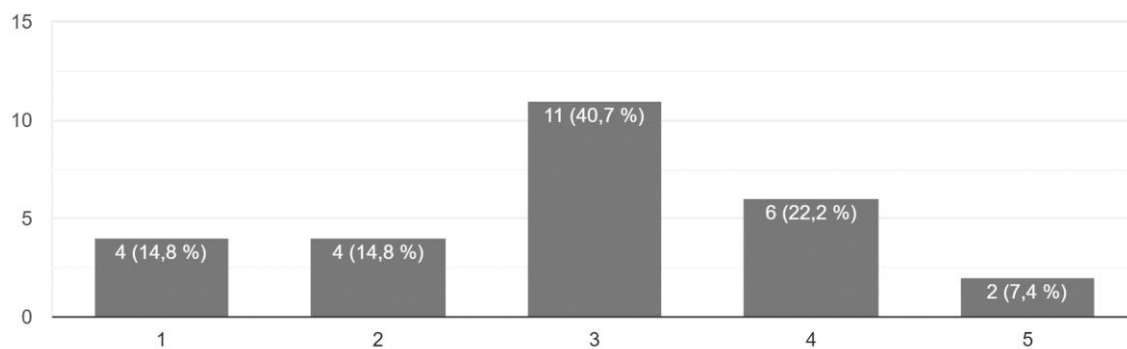
Оцініть нинішній стан показників громади: РОБОТА ДОШКІЛЬНИХ УСТАНОВ

27 ответов

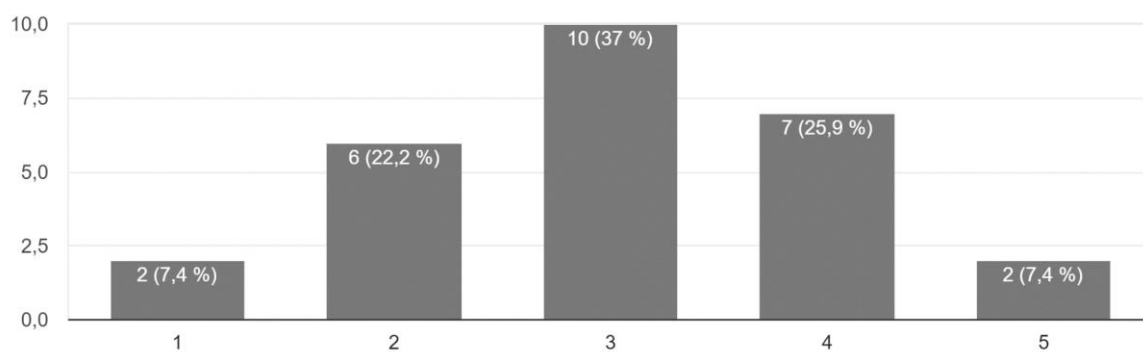
Оцініть нинішній стан показників громади: ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН

27 ответов

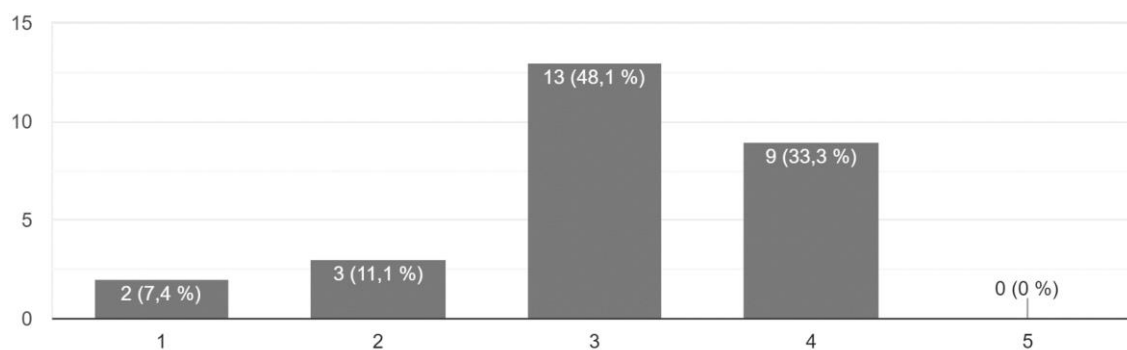
Оцініть нинішній стан показників громади: ІНФРАСТРУКТУРА ВІДПОЧИНКУ ТА ДОЗВІЛЛЯ

27 ответов

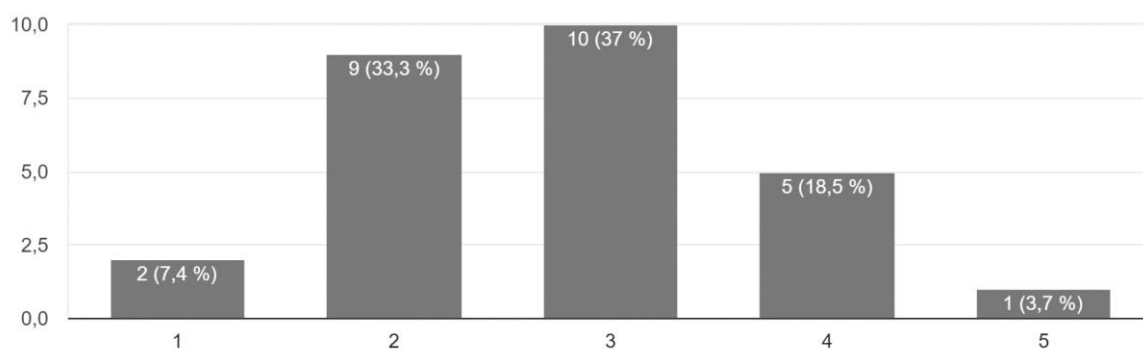
Оцініть нинішній стан показників громади: БЕЗПЕКА МЕШКАНЦІВ

27 ответов

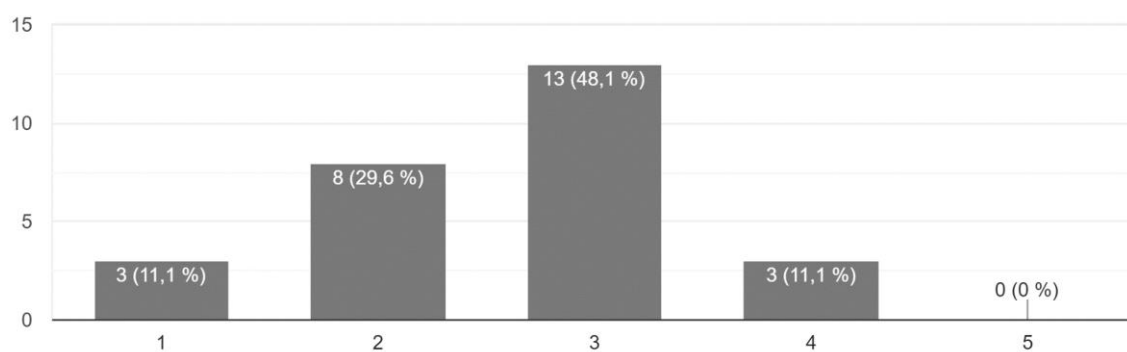
Оцініть нинішній стан показників громади: УМОВИ ДЛЯ ЗАПОЧАТКУВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ
ВЛАСНОГО БІЗНЕСУ

27 ответов

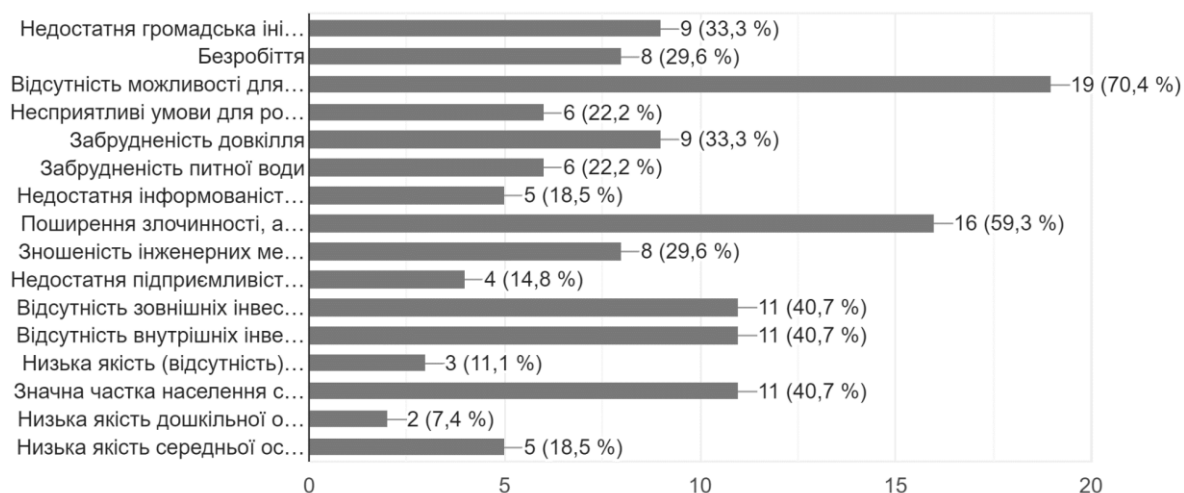
Оцініть нинішній стан показників громади: МОЖЛИВІСТЬ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

27 ответов

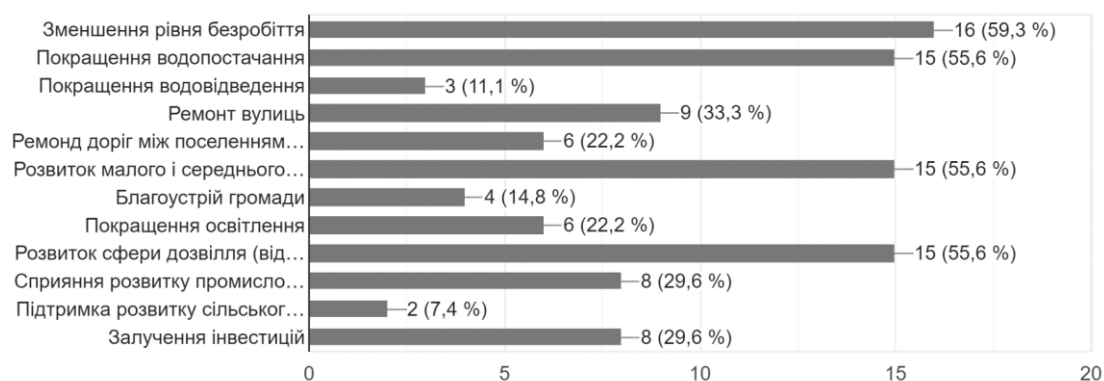
Що на Вашу думку заважає розвитку громади ?

27 ответов

Виберіть 3 найбільш ПРІОРИТЕТНІ завдання, які необхідно здійснити для розвитку громади

27 ответов

ДОДАТОК В

Стратегічні, оперативні цілі і завдання Тернівської міської територіальної громади

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Шляхи реалізації завдань
1.Розвиток економічного потенціалу громади	1.1. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	1.1.1.Формування концепції підтримки та розвиток малого та середнього бізнесу 1.1.2.Інформаційно-консультаційна підтримка розвитку малого та середнього бізнесу в громаді 1.1.3.Підтримка підприємницьких ініціатив	— розробка та реалізація Програми стимулювання розвитку та підтримки малого та середнього бізнесу — оптимізувати та щорічно коригувати ставки місцевих податків для малого та середнього бізнесу; — організації та сприяння до участі в презентаціях, виставках продукції місцевих виробників сільськогосподарської продукції тощо; — сприяння організації та проведення спеціальних заходів для місцевого бізнесу як в громаді так і поза її межами; — залучення до участі представників малого та середнього бізнесу у презентаційних заходах та навчальних програмах громади; — інформування про можливі взаємодії з представниками бізнесу інших громад регіону; — моніторинг та інформування про наявність грантових програм, конкурсів, що спрямовані на розвиток малого та середнього бізнесу; — збір та надання інформації щодо успішних бізнес-моделей створення кооперативів та

			допомога у пошуку фінансування на закупівлю основних засобів; — проведення спеціальних заходів серед активної молоді щодо розробки бізнес ідей; — співпраця з Агенцією регіонального розвитку, з метою розвитку бізнес ініціатив в громаді; — розвиток державно-приватного партнерства
	1.2. Формування позитивного інвестиційного іміджу Тернівської громади	1.2.1.Інвентаризація та підготовка об'єктів для залучення інвестицій 1.2.2.Популяризація інвестиційних можливостей громади	— розробка генеральних планів населених пунктів громади; — здійснення зонування земель; — розміщення інформації про вільні земельні ділянки та виробничі приміщення на сервісах для пошуку інвесторів; — пошук зовнішніх інвесторів шляхом участі у конкурсах, грантах, державних та міжнародних програмах; створення Інвестиційного паспорту Тернівської громади; — вдосконалення сайту Тернівської громади, а також створення розділу, де розміщатиметься інформація про об'єкти та території для ведення бізнесу; — розробка презентаційних матеріалів інвестиційних можливостей громади; визначення ресурсів для поширення інформації

			про інвестиційні об'єкти громади з метою залучення інвесторів.
	1.3.Формування ефективних механізмів управління громадою	1.3.1.Покращення якості та доступності адміністративних послуг в громаді 1.3.2.Покращення управління комунальною власністю громади	— розширення переліку адміністративних послуг, що надаються в громаді; — запровадження сучасних механізмів комунікації між місцевою владою та громадянами; — створення електронної черги у Центрі надання адміністративних послуг; — вдосконалення веб-сайту центру надання адміністративних послуг (розміщення актуальної інформації про послуги, їх надання та інше.); — формування електронного реєстру для всіх об'єктів комунальної власності громади; — визначення пріоритетних напрямків використання об'єктів комунальної власності та заходів з їх охорони.
2.Створення комфортних та безпечних умов для життя у громаді	2.1. Розвиток інфраструктури територій населених пунктів громади	2.1.1.Покращення інфраструктури водопостачання 2.1.2.Реконструкція та відновлення систем вуличного освітлення 2.1.3.Благоустрій територій та об'єктів загального користування 2.1.4.Розвиток об'єктів дозвілля та відпочинку 2.1.5. Розроблення комплексної системи заходів, направлених на забезпечення контролю та координацію процесів, пов'язаних з безпекою життєдіяльності мешканців	— організація і проведення робіт по поточному та капітальному ремонтах систем водопостачання; — поточний ремонт та підтримка в належному стані вуличного освітлення в населених пунктах громади; — озеленення вздовж слуг автомобільних доріг; — очищення річки Велика Тернівка; — створення зони відпочинку на пляжі річки Велика Тернівка; — облаштування нових квітників на

			території населених пунктів громади; — збільшення площі зелених насаджень; — придбання необхідного сучасного обладнання для озеленення громади; — облаштування дитячих майданчиків; — ремонт Дитячого дому творчості та Центру дозвілля «Шахтар»; — будівництво басейну; — створення зон відпочинку у місцевому парку та біля річки Велика Тернівка; — сприяння створення спортивних гуртків та секцій, а також забезпечення їх необхідних обладнанням; — розроблення комплексної системи заходів, направлених на забезпечення контролю та координацію процесів, пов'язаних з безпекою життєдіяльності мешканців.
	2.2. Підвищення стандартів проживання в населених пунктах громади	2.2.1. Поліпшення якості та доступності медичних послуг 2.2.2. Поліпшення якості та доступності послуг соціального захисту населення	— провести оцінку поточного стану будівель закладів медицини задля визначення подальших дій: капітальний ремонт, модернізація, реконструкція; — покращення умов перебування громадян у медичних закладах; — створення Програми залучення молодих спеціалістів; — надання підтримки людям з інвалідністю та створення умов для їх комфортного проживання та самореалізації;

			— створення заходів з допомоги внутрішньо переміщеним особам з питань працевлаштування, пошуку житла, видача продуктових наборів тощо; — розміщення на сайті громади актуальної інформації щодо надання допомоги соціально незахищеним категоріям населення громади.
	2.3. Покращення стану довкілля громади	2.3.1.Формування системи збору, сортування і утилізації побутових відходів 2.3.1.Забезпечення розвитку екологічної культури населення громади	— ліквідація несанкціонованих смітєвих звалищ; — придбання та встановлення смітєсортувальних ліній; — встановлення додаткових контейнерів для роздільного збору сміття; — встановлення спеціального контейнеру для небезпечних відходів; — залучення населення до участі у конкурсах екологічної ініціативи в громаді та регіоні; — проведення інформативно-навчальних заходів на екологічну тематику у навчальних закладах громади; — проведення заходів щодо інформування населення про роздільний спосіб збирання сміття; — розробка системи заохочення, стимулів та покарань пов'язаних із забрудненням території громади.

	2.4. Розвиток альтернативної енергетики та впровадження енергозберігаючих технологій	2.4.1. Підтримка розвитку альтернативної енергетики в громаді 2.4.2. Популяризація альтернативної енергетики та заходів з енергозаощадження серед громадян	— розробка програм із запровадження енергоефективних технологій розвитку альтернативної енергетики в Тернівській громаді із залученням зовнішніх інвесторів та експертів; — проведення заходів щодо інформування населення з питань енергозбереження та використання альтернативних видів енергії; — проведення в навчальних закладах проєктів, акцій, семінарів з питань енергозбереження та використання альтернативних джерел енергії; — спостереження за показниками використання енергоресурсів бюджетними установами; — заміна вікон та утеплення приміщень навчальних закладів та закладів культури; — запровадження систем моніторингу споживання енергії в усіх закладах соціальної та бюджетної сфери; — формування інформаційної бази характеристик будівель усіх закладів установ соціальної і бюджетної сфери щодо реалізації проєктів енергозбереження і використання альтернативних джерел енергії.
--	---	--	---

3.Розвиток громадських ініціатив	3.1. Розвиток громадських ініціатив та підвищення соціальної, ділової активності населення громади	3.1.2.Підтримка громадських ініціатив населення громади 3.1.2.Забезпечення розвитку національно-патріотичного, духовного, культурного рівня громадян	— моніторинг програм та конкурсів спрямованих на розвиток громадських ініціатив та інформування населення; — проведення інформаційно-навчальних заходів для залучення молоді в життя громади; — співпраця з Агенціями регіонального розвитку з питань розвитку громадських ініціатив; — провести облік сучасного стану пам'ятників та провести їх реконструкцію\ремонт за необхідністю; — ініціювання нових масових заходів з метою формування спільних традицій громади у вигляді патріотичний свят із залученням місцевих творчих колективів; — підтримка участі у творчих конкурсах громади та регіону.
----------------------------------	--	---	---